

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

ויקהל-פקודי

להקהיל ולאחד יהודים - יהודים מתקבצים לא"י כהכנה לגאולה
קונטרס ע"ד "בית רבינו שבבבל"

שיחות קודש

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה
מאה ותשע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של
כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א
למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש

*

לעילוי נשמת

מרת בתי אסתר בת ר' פסח חיים ע"ה פאלאס
נפטרה בדמי ימי, בת נ"ז שנה, ביום כ"ה אדר ה'תש"ע
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י

אנ"ש דלאס-אנדזשעלעס, קאליפארניע שיחיו
* * *

לעילוי נשמת

ר' גדלי' חנוך ב"ר פינחס ע"ה סניידער
נפטר ביום כ"ד אדר שני ה'תשל"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת חנה בת רייזל תח"י סניידער
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה
*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל
* * *

לעילוי נשמת

מרת מינא זעלדא בת ר' מנחם נחום ע"ה גורלינק
נפטרה ביום כ"ה אדר ה'תנש"א
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י חתנה ובתה

הרה"ת ר' יוסף יצחק זוגתו מרת שרה שיחיו גורביץ

*

היי שותף בהפצת "דבר מלכות"

להשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל.: (718) 753-6844

הוכן לדפוס ע"י

יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתנו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

בס"ד.

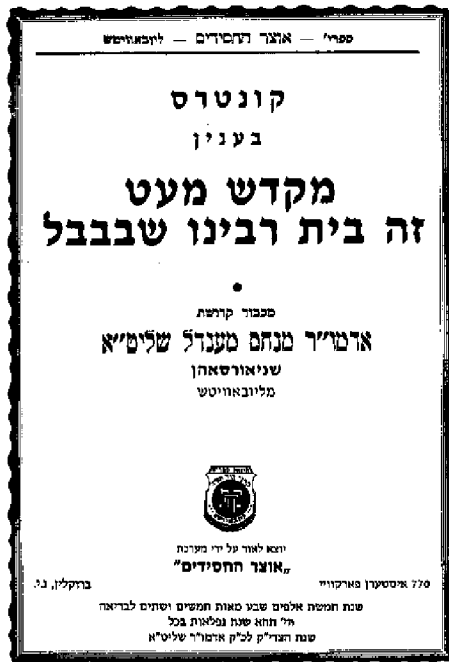
פתח דבר

- להוצאה הראשונה -

בקשר עם הגדלת והרחבת בית הכנסת ובית המדרש המרכזי דליובאוויטש שבליובאוויטש ("770") - הננו מוציאים לאור קונטרס בענין "מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל", משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א (בהודמנויות שונות, ומהם: ש"פ נח תשמ"ז, ש"פ פינחס וכ"ח סיון תנש"א. ועוד).

מערכת "אוצר החסידים"

כ"ף חשוון ה'תשנ"ב (הי' תהא שנת נפלאות בכל)
שנת הצד"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברקלין, נ"י.

צילום ה"שער" של הוצאה הראשונה של הקונטרס (מוקטן מגודל המקורי)

חלק משיחות ש"פ ויקהל, כ"ה אדר א' ה'תשנ"ב

בקביעות כו"כ שנים פרשיות ויק"פ הם מחוברות, ובקביעות ש.ז. היא שפרשיות ויקהל פקודי הם פרשיות נפרדות. וביאור הענין בעבודת האדם: כללות עבודת האדם היא כמחז"ל, "אני נבראתי לשמש את קוני", ולפעול גם בכל עניני העולם "לשמש את קונם". אך בזה גופא ישנם ב' אופנים והם מרומזים בשמות הפרשיות ויק"פ: א) "ויקהל" – שמגלה בכל עניני העולם את העבודה הכללית (שלמעלה מפרטים) ד, "לשמש את קונם", ועי"ז פועל אחדות בכל עניני העולם, ועאכו"כ בבני" ע"י הענין דאהבת ואחדות ישראל. ב) "פקודי" – (לאחרי העבודה הכללית המאחדת את כל הפרטים – ה"ה) מגלה בכל פרט ופרט את החידוש המיוחד בענינו הפרטי לשמש את קוננו. וזהו החידוש בקביעות ש.ז. שקוראים פ' ויקהל בשבוע בפ"ע ופ' פקודי בשבוע בפ"ע – שבוה מודגש שישנה שלימות בעבודה דויקהל בפ"ע – שמגלים את האחדות הכללית בהבריאה ובבני", ולכן אי"צ לחכות עד שמגלה בכל פרט את העבודה דפקודי.

ויש לקשר זה (ענין האחדות) עם פ' שקלים שקוראים היום: ידועה השאלה במ"ש "עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה", ולכאורה הול"ל שיש ליתן "עשר גרה", ומדוע מדגיש הכתוב שצריך ליתן דוקא מחצית מעשרים גרה? והביאור בזה: מחצית השקל מורה על העבודה דאחדות ישראל. ולכן מדגישים שכאשר יהודי נמצא בפ"ע ה"ה רק "מחצית", ובכדי להיות "שקל הקודש" עליו להתאחד עם יהודי שני, ועד להתאחד עם כאו"א מבני". וזהו קיום המצוה ד, "ואהבת לרעך כמוך", שפירוש "רעך" הוא לא רק יהודי שנמצא קרוב אליו אלא אפי' יהודי שנמצא בקצוי תבל. והסיבה לזה היא, כמ"ש אדה"ז בתניא, שכאו"א מבני" הוא "חלק אלוה ממעל ממש", והרי "העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו" – ואי"כ הרי כל בני" הם מציאות אחת. ואפי' במקרה שיש לשלול אצל חברו ענין בלתי-רצוי – הרי הצורה הכי יעילה לפעול זאת הוא ע"י שמשפיע עליו בדרכי נועם ובדרכי שלום.

והנה, כהקדמה לפעול את האחדות (ויקהל) בעולם ובבני" – יש להתחיל עם האחדות (ויקהל) בינו לבין קוננו. וזהו גם א' מהביאורים במ"ש "עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה" – שכאו"א מבני" מאוחד עם הקב"ה בתכלית ועד שהם "חד ממש", ולכן כאו"א מישראל הוא רק חצי והקב"ה הוא (כביכול) החצי השני, ולכן הקב"ה – שנתלבש בעשר ספירות – הוא כמו עשר גרה, וכאו"א מישראל – הכלול מעשר כוחות הנפש – הוא עשר, ודוקא ע"י איחודם יחד נעשים ל, "עשרים גרה" – שקל הקודש. וביאור הענין: הדבר הראשון שיהודי עושה, "מיד כשניעור משנתו" אומר, "מודה אני", שזה מורה על התאחדותו עם הקב"ה בתכלית, וזהו עבודה כללית כפי שהוא לפני ולמעלה מפרטי העבודות דמשך היום (ע"ד העבודה הכללית דויקהל, כנ"ל). וזהו גם הדיוק בהנוסח, "מודה אני לפניך", שמתחיל עם ענין ההודאה, ולא עם "אני לפניך" – מכיון דזה שכאו"א מבני" מאוחד בתכלית ("אני לפניך") עם

ט. לקבל על עצמו זהירות נוספת או הידור נוסף בענין פרטי (לפי ערכו, כמובן)⁵, כמו בראש השנה.

י. לערוך התוועדות של שמחה עם בני ביתו, חבריו וידידיו — שבת הוודי להקב"ה (ובאם אפשר — לברך „שהחינו" על פרי חדש או בגד חדש), מתוך שמחה של תורה ושמחה של מצוה⁷.

(5) ויש להתחיל בזה בהוספת שיעור בדא"ח — אג"ק הנ"ל ב"ס.

(6) ידוע אשר מהנכון לקבל איזה זהירות נוספת בראש השנה, ויש ללמוד מזה ג"כ על ראש השנה הפרטי בזמן הפרטי דכל אחד, היינו יום ההולדת, שאז מתחלת שנה חדשה הפרטית (ראה לעיל ע' 400 הערה 33) — אג"ק הנ"ל.

(7) שיחות: כ"ה אדר, אחרון של פסח (ועוד) ש. ז. (התשמ"ח) — לעיל (ח"א ע' 332). ע' 399.

הקב"ה הרי זה דבר הפשוט, ואי"צ להדגיש זאת, ולכן מתחיל ומדגיש רק עם העבודה שלו — „מודה". ויש להוסיף, ש„מיד כשניעור משנתו" — כולל גם מ"ש הרמב"ם „ישנים". . בהבלי הזמן" (ל"ע ול"ע), שצ"ל נייעור גם משינה זו, ותחילת העבודה היא שידע שהוא „חד ממש" עם עצומ"ה, שהרי הוא חלק אלוקה ממעל ממש.

כל הנ"ל בהדגשה מיוחדת, כשרואים בשנים האחרונות איך שנעשה ה„ויקהל" בפשטות — קיבוץ גליות דבנ"י מכל העולם, שעולים לאה"ק. והעלי' היא באיז-ערוך להעליות שהיו פעם בדורות שלפנ"ז. [ולהעיר שרבותינו נשיאינו לא היו באה"ק, ואפי' לא בביקור, וגם נסיעת כ"ק מו"ח אדמ"ר ה' מפני שנמנע ממנו לבקר ב„קברי-אבות" דראסטוב, וליובאוויטש וכיו"ב]. ובמיוחד בעמדנו בשנה שהר"ת שלה ה' תהא שנת נפלאות בכל מכל כל.

ההוראה למעשה בפועל מפ' שקלים: שיש להוסיף בנתינת הצדקה, שהרי בצדקה יש כמה דרגות: מעשר, חומש, „כל אשר לאיש יתן בעד נפשו". ולהחליט בזה עוד בשבת זו, וגם להתחיל בזה כגון ע"י נתינת מאכל ומשקה וכיו"ב. וגם באופן הנתינה ישנה הוראה מפ' שקלים: נתינת מחצה"ש היתה בשביל קרבנות ציבור, וידוע ביאור אדה"ז בפירוש הפסוק „אדם כי יקריב מכם קרבן להוי"י" שכדי שהאדם יתקרב לה' הוא ש„מכם קרבן להוי"י", שנותן כל מציאותו לה'. ומזה מובנת ההוראה למעשה בפועל, שנתינת הצדקה וגמ"ח צ"ל באופן שמכניס בזה כל עשר כחות נפשו, שנוסף להעשי' בפועל, חושב ומדבר עד"ז כו'. ועי"ז מזרזים את הגאולה שתבוא תומ"י ואז יעשה הקב"ה את צדקתו שמקבץ כל בני"י „קהל גדול ישוּבו הנה".

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

בס"ד. משיחות ליל ועש"ק וש"ק פ' ויקהל, פ' שקלים, כ"ה אדר"ר ה'תשנ"ב.
בלתי מוגה

א. הנקודה המשותפת והצד השווה שבפרשת ויקהל ובפרשת שקלים (בקביעות שנה זו שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת ויקהל) — שבשתיהן מודגשת אחדותם של ישראל בקשר ובשייכות להמשכן:

בפרשת ויקהל — "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל גו' ויאמר משה את כל עדת בני ישראל גו' קחו מאתכם תרומה לה' וגו'" — הקהלת כל בני לצורך נדבת ומלאכת המשכן.

ובפרשת שקלים — "כי תשא את ראש בני ישראל גו' זה יתנו גו' מחצית השקל גו' תרומה לה'" — השתתפותם של כל בני בנתינת תרומה לה' עבורי האדנים, שהם היסוד שעליו עומד המשכן, ועבורי קרבנות ציבור של כל שנה ושנה, שהם עיקר ענינו של המשכן (וביהמ"ק).⁵

ויש להוסיף ביאור בשייכותה של פרשת שקלים לפרשת ויקהל (לא ויקהל-פקודי כשהן מחוברין, אלא ויקהל) בפ"ע — דלכאורה, תוכנה של פרשת שקלים שייך לפרשת פקודי (יותר מאשר לפרשת ויקהל), כי:

בפרשת שקלים מדובר אודות מנין בני — "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם גו' בפקוד אותם זה יתנו כל העובר על הפקודים גו' מכן עשרים שנה ומעלה גו'", "כשתחפורן לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם .. יתן כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינם .. דרך המונין מעבירין את הנמנין זה אחר זה כו'".⁶

וענין זה שייך לפרשת פקודי — "אלה פקודי המשכן", "בפרשה זו נימנו כל משקלי נדבת המשכן", כולל גם "כסף פקודי העדה מאת ככר גו' מחצית השקל גו' לכל העובר על הפקודים מכן עשרים שנה ומעלה לשש מאות אלף וגו'", "כך היו ישראל וכך עלה מנינם כו'".⁷ כפירוש רש"י בפ' תשא (פ' שקלים) שהתרומה הראשונה (מג' התרומות) שבפרשה היא "תרומת אדנים שמאן כשהתחילו בנדבת המשכן, ונתנו כל אחד מחצית השקל, ועלה למאת הככר, שנאמר וכסף פקודי העדה מאת ככר, ומהם נעשו האדנים כו'".

משא"כ פרשת ויקהל שבה מודגשת הקהלת כל עדת ישראל, מציאות אחת של

(1) לה, א ואילך.

(2) ל, יב"ג.

(3) פרש"י שם, טו.

(4) שמתחילים להקריבם ב"ה ניסן מתרומה

חדשה, ובאחד באדר משמיעין על השקלים כדי שייכן

כל אחד ואחד מחצית השקל שלו ויהי עתיד ליתן

(רמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ט. פ"ד ה"א).

(5) "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"

(רמב"ם ריש הל' ביהב"ח).

(6) שהרי החיבור דויקהל-פקודי הוא רק בשנה

פשוטה, ואז קורין פרשת שקלים בפרשת משפטים,

ובשנה מעוברת (שקורין פרשת שקלים בשבת מברכים

אדר שני, כמה שבועות לאחר ש"פ משפטים) ויקהל

ופקודי נפרדות (ראה הלוחות שבטוא"ה לאחר

סתכ"ח. עתים לבניה מאמר טו קביעות אדר הסמוך

לניסן).

(7) ויש שנים שקורין פרשת שקלים בשבת פ'

פקודי.

(8) פרש"י שם, יב"ג.

(9) ר"פ פקודי ובפרש"י.

(10) לח, כהיכו ובפרש"י.

הוספה*

מנהגי יום הולדת**

א. לעלות לתורה ביום השבת שלפני יום ההולדת, וכשיום ההולדת חל ביום הקריאה — גם ביום ההולדת עצמו.

ב. להוסיף בנתינת הצדקה לפני תפלת שחרית ומנחה, וכשיום ההולדת חל בשבת או יו"ט — ליתן בערב שבת או יו"ט (ומה טוב — גם לאחריו).

ג. להוסיף בתפלה — בכוונת התפלה, התבוננות בגדלות האל-וכו', וכן באמירת (ספר) תהלים (עכ"פ — ספר אחד).

ד. ללמוד המזמור תהלים החדש שמתחיל לומר ביום ההולדת — בהתאם למספר שנותיו.¹

ה. להוסיף שיעור נוסף בתורת הנגלה ובתורת החסידות — נוסף על השיעורים הקבועים, שלשת השיעורים בחומש תהלים ותניא השוים לכל נפש, ושיעור היומי ברמב"ם.

ו. ללמוד מאמר דא"ח² בע"פ (כולו או חלקו), ולחזור אותו בחבורה (ברבים) ביום ההולדת עצמו, או בהזדמנות הקרובה, ובפרט ביום הש"ק שלאחריו (בזמן סעודה שלישית).

ז. להוסיף בפעולה על הזולת — הפצת התורה והמעיינות חוצה, מתוך אהבת ישראל.

ח. להתכרד ולהעלות זכרונותיו ולהתבונן בהם והצריכים תקון ותשובה ישוב ויתקנם, כלומר, להתבונן באופן הנהגתו בשנה שעברה, ולקבל החלטות טובות לשנה הבע"ל.

(* בקשר לכ"ה אדר, יום הולדת הרבנית הצדקנית מרת ח"י מושקא נ"ע*, בו הכריז כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א אודות מבצע יום הולדת. המו"ל.

** המנהגים דלקמן (מלבד אלו שצוינו בפ"ע) — נלקטו מ.היום יום י"א ניסן. ספר המנהגים חב"ד ע' 81. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ו אגרות: איתקמת. איתנת. ח"ו: איתקצט. איתקכט. בכב. כיסו. ביצו. בקטו. בקמו. ברי. ברכו. ועוד.

(1) נוסף על המנהג, ללמוד בכל ר"ח . . מהקאפיטל בתהלים שהוא מסומן במספר שנות חייו — פסוק אחד, ואם הוא מרובה בפסוקים או לומדים שנים או יותר, ואם הקאפיטל מחזיק פחות מ"ב פסוקים . . אזי כופלים, באופן שיעלה במספר חדשי השנה (אג"ק כ"ק אדמו"ר מהורייצ ח"ה אשל"ט).

(2) מיחידות' לחתני בר-מצוה — ראה לקו"ש ח"כ ע' 578. חכ"ו ע' 347. ועוד.

(3) במקום שלבו חפץ, אבל, אדעתי דנפשי — אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ו ביצו (וראה הערה הבאה).

(4) ראה אג"ק הג"ל ברכו: לצייר במחשבתו אחת היחידות מה ששאל ומה שענו לו ואח"כ ללמוד מתורתו.

(* ולהעיר שבשנה זו (תשע"ב) מלאו מאה ואחד עשרה שנה להולדתה. המו"ל.

"קהל", כלשון הכתובי "קהל גדול", לשון יחיד (ולא "פקודי העדה", ע"י המנין דכל אחד ואחד) — צריך להבין שייכותה לפרשת שקלים שבה מדובר אודות מנין בני?

ב. ויש לכאור תחילה תוכן החילוק שבין "ויקהל" ל"פקודי" בכללות עבודת האדם לקונו ("יתן אל לבו"¹²) — ובהקדמה:

נוסף על הפירוש ד"ויקהל" ו"פקודי" בתוכן הכתובים, ש"ויקהל" קאי על ההקלה דבני ("ויקהל משה את כל עדת בני ישראל"), ו"פקודי" קאי על מנין נדבת המשכן ("אלה פקודי המשכן"), ישנו גם הפירוש, הלימוד וההוראה מהשמות "ויקהל" ו"פקודי" כשלעצמם בנוגע לכללות עבודת האדם לקונו, שבענין זה קאי "ויקהל" (נוסף על ההקלה דבני) גם על ההקלה דעניני המשכן, ו"פקודי" קאי (נוסף על מנין נדבת המשכן) גם על המנין דבני.

ונקודת הענין — שב(נדבת ו)מלאכת המשכן בפועל¹³ (תוכן הפרשיות ויקהל פקודי¹⁴) נכללים כל הענינים שבעבודת האדם לקונו, הן העבודה עם עצמו, בהמשכן שבו (כמ"ש¹⁵ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כאו"א"¹⁶), והן העבודה בחלקו בעולם, לעשות מהענינים הגשמיים שבחלקו בעולם ("ג' וט"ו דברים) משכן לה"¹⁷, ועוד ועיקר, שעבודתו של כאו"א מישאל היא באופן שמתאחד עם כלל ישראל (כהציווי "ואהבת לרעך כמוך"¹⁸, שהוא "כלל גדול בתורה"¹⁹, ועד ש"זהו כל התורה כולה"²⁰), ובפרט ע"ז שפועל על כו"כ מישאל לשמש את קונו (הן בנוגע לעצמם והן בנוגע לחלקם בעולם) — שבזה תלוי שלימות הפעולה ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", הן בנוגע לבני עצמם, "בתוכם" לשון רבים²¹, והן בנוגע לעבודתם בעולם, שבצירוף העבודה של כל בני בעולם (כאו"א בחלקו הפרטי) נעשה העולם כולו דירה (משכן) לו ית'.

וכללות העבודה היא בב' האופנים ד"ויקהל" ו"פקודי": "ויקהל" — ההקלה²² של כל עניני האדם (עשר כחות נפשו וג' לבושיהם מחשבה דיבור ומעשה), כל בני, וכל עניני העולם (שבהם נעשית עבודתם של בני) למשכן, ו"פקודי" — החשבון דכל פרט ופרט מכל עניני האדם, כאו"א מבני, וכל פרט ופרט שבעניני העולם, כיצד מנצלים פרט זה בהמשכן.

הדברים (ה' רבות חד הרי שלשה) אלה (בגמטריא ל"ו) הדברים (הרי ל"ט), אלו שלושים ותשע מלאכות (שבת ע, א ובפרש"י) — שההתעסקות בל"ט מלאכות בששת ימי המעשה אינה אלא לצורך עשיית המשכן. 18 קדושים יט, יח. 19 תור"כ ופרש"י עה"פ. 20 שבת לא, א. וראה תניא פל"ב — שיעור דיום הש"ק זה. 21 כלומר: לא רק בתוך כל אחד ואחד בפ"ע, אלא גם ובעיקר כשמתאחדים כולם יחד, "כמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך" (תניא שם). 22 בכחו של משה — "ויקהל משה" — כולל גם ניצוץ משה שבכאו"א מישאל (תניא רפמ"ב).

11 ירמי' לא, ז. 12 קהלת ז, ב. 13 נוסף על הציווי דמלאכת המשכן — בפרשיות תרומה תצוה. 14 ולהעיר מהשייכות לשיעורי הרמב"ם דערב שבת ויום הש"ק — סיום הלכות בית הבחירה והתחלת הלכות כלי המקדש. 15 תרומה כה, ח. 16 ראה אלשיך עה"פ. של"ה טט, א. ועוד. 17 כמורמו גם בכך ש"הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן", כמ"ש "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי לכם קודש וגו'" (ריש פרשתנו ובפרש"י), שזוהו למדים ל"ט מלאכות, "דברים (משמע הרי)

כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם שיקבעו בארץ ישראל ובירושלים, מחובר למקדש, וביחד עם כל בני שבכל קצוי תבל, כמ"ש²⁶, "והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי . . כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"¹¹², "נכון יהי הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים"¹¹² והלכו עמים רבים¹¹² ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים"¹¹³, "תורה חדשה מאתי תצא"¹¹⁴, תיכף ומיד ממש.

(משיחת ש"פ נח תשמ"ז;

ש"פ פינחס וכ"ח סיון תנש"א. ועוד)

112 ומעין זה גם בסוף זמן הגלות — ש, בית רבינו שבבבל "יקרא (גם) לכל העמים", ע"י ההשתדלות בהפצת הלימוד והקיום דמצוות שנצטוו בני נח, כפס"ד הרמב"ם בהל' מלכים ספ"ח. 113 ישע"י ב, ב"ג. 114 שם נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

היית לנו בדור ודור", שקאי (גם) על בתי כנסיות ובתי מדרשות¹⁰⁸, וסיומו וחותרו "ויהי נועם ה' אליקנו עלינו גו' ומעשה ידינו כוננהו", שקאי על השראת השכינה במשכן (ומקדש)¹⁰⁹.

ויה"ר שיעוד לפני הגדלת והרחבת "בית רבינו שבבבל", יתגלה וירד מן השמים מקדש העתיד, "מקדש אדני" כוננו ידיך"¹¹⁰, בית המקדש השלישי והמשולש (שכולל גם המשכן ובית ראשון ובית שני¹¹¹), שיתגלה תחילה ב"בית רבינו שבבבל", שגם הוא "בית משולש", בית הכנסת (תפלה), בית המדרש (תורה), ובית מעשים טובים (גמילות חסדים), ומשם יחזור לירושלים, ביחד עם כל בתי

108 כנ"ל הערה 4.

109 ראה פרש"י עה"פ. פקודי לט, מג. שמיני ט, כג. ועוד.

110 בשלה טו, יז. וראה פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

111 ראה זח"ג רכא, א.

ובזה גופא ישנם ב' אופנים – (א) "ויקהל-פקודי" כפי שנעשים פרשה אחת²³, עבודה אחת, (ב) "ויקהל" ו"פקודי" כפי שהן ב' פרשות (כבשנה זו), ש"ויקהל" היא פרשה ועבודה בפ"ע, ו"פקודי" היא פרשה ועבודה בפ"ע²⁴:

בהשקפה ראשונה נראה לומר ש"ויקהל" ו"פקודי" הם כמו כלל ופרט, היינו, ש"ויקהל" הוא הכלל של כל פרטי העבודה ד"פקודי", כמודגש בהחיבור שלהם שנעשים פרשה אחת וענין אחד, כשם שאין בכלל אלא מה שבפרט (ואין בפרט אלא מה שבכלל)²⁵.

אבל, כיון שבכמה שנים קורין בשבת ושבו²⁶ זה פ' ויקהל בפ"ע (ורק בשבוע שלאח"כ קורין פ' פקודי), עכצ"ל, שישנו אופן עבודה ד"ויקהל" שאינו כלל של פרטים, אלא עבודה וענין בפ"ע (וגם לא בתור הכנה לעבודה אחרת)²⁷, ואז קורין בפ' ויקהל גם פ' שקלים, כדלקמן.

ג. וביאור הענין:

עשיית משכן לו ית' יכולה להיות בב' אופנים: (א) ע"י גישה כללית שצריכים להקהיל את הכל לעשיית המשכן – "ויקהל .. תרומה לה'", ובאופן ש"מרכיבים העם להביא גו' והותר"²⁸, (ב) ע"י ההתבוננות במציאותו של כל פרט ופרט, חשיבותו המיוחדת, מעלותיו ותכונותיו המיוחדות, כדי לנצל כל פרט ופרט, כל מעלה ותכונה כו', באופן המתאים להשימוש לקונו, להיות חלק מסויים בהמשכן – "פקודי המשכן", "כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת .. לכל עבודתו"²⁹, פירוט הסכום המדוייק של כל דבר ודבר ואופן ניצולו במלאכת המשכן.

והחילוק שביניהם הוא (לא רק בסדר הדברים, אם מתחילים מהכלל (ויקהל) או שמתחילים מהפרטים (פקודי), אלא גם ובעיקר) בתוכן העבודה עצמה:

כשמתחילים מההתבוננות במציאותו של כל פרט ופרט (פקודי) – נרגשת לכל לראש ובעיקר המציאות שבעולם, מציאות בעלת חשיבות, מעלה ותכונה מיוחדת, והעבודה היא לפעול שמציאות זו (מציאות שבעולם) תנוצל לעשיית המשכן (וע"ד "אני נבראתי לשמש את קוני"²⁹ – שנרגשת תחילה המציאות ד"אני", והחידוש הוא ש"נבראתי לשמש את קוני"; מציאות בפשיטות ואלקות בהתחדשות³⁰).

וכשמתחילים מהגישה הכללית להקהיל את הכל לעשיית המשכן (ויקהל) – נרגשת לכל לראש ובעיקר מציאותו ית', "ועשו לי מקדש", "לשמי"³¹, ובמילא, גם בעניני העולם (שאוספים ומקהילים לצורך עשיית המשכן) נרגש בעיקר (לא המציאות שלהם, שנוצלה לעשיית המשכן, אלא שכל מציאותם אינה אלא) המשכן לו ית' (וע"ד

הדור), ונעשה צורך והכרח להגדיל ולהרחיב¹⁰² עוד יותר¹⁰³ את "בית רבינו", ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, "פרצת" (בגימטריא 770), כמו בנין בית חדש¹⁰⁴.

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד"בית רבינו שבבבל" – ש"נסע מקדש וישב שם", ו"הוא מקום המקדש גופי" דלעתיד¹⁰⁵, ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים – מובן גודל הזכות דכא"א מישאל להשתתף בגופו ובממונו¹⁰⁶ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית "בית רבינו שבבבל", כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

והזמן גרמא – בשנת הצדיק – כמודגש בתהלים מזמור צדי"ק¹⁰⁶ (השייך לשנה זו¹⁰⁷) שהתחלתו "ה' מעון אתה

102 "לחוק את הבנין ולהגביהו . . שנאמר ולרומם את בית אלקינו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"א – בנוגע לביהמ"ק. ועד"ו בנוגע לביהכנס" וביהמ"ד – ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב).

103 נוסף על הרחבתו (וכמ"פ) במשך השנים שלפנ"ו.

104 ועד להנחת אבן פינה*.

105 ע"ד ובדוגמת בית המקדש – ש"הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ב).

106 לאחר סיום וזותם מזמור פ"ט: "אשר חרפו עקבות משיחך", "ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

107 ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר המזמור תהלים המכוון למספר שנותיו (ראה אגרות יקדש אדמו"ר מוהרי"צ ח"י ע' ג).

(תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"כ ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"⁹⁷ – שע"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", ע"ז ש"פרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ", "עלה הפורץ לפנים".

ח. ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה אחרונה:

העבודה והפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם אחרי (עשר שנים האחרונות בחיים חיות בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁹⁸, ונמצא, ש"בית רבינו" (770) הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו", יותר מיובל שנים (ת"ש – תש"נ), "עד עולם"⁹⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בני"ש באים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"¹⁰⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"¹⁰¹, ובפרט נשיא (מלך)

97 ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני הישי"ת בתחלתו. וראוה"א – ד"ה זה תש"א (סה"מ באתי לגני ח"א ע' כט ואילך).

98 תבוא כט, ג.

99 שמואל-א, א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא ופרש"י משפטים כא, ו.

100 משלי יד, כה.

101 ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב – ברע"מ.

23 נוסף על החיבור דסוף פרשת ויקהל עם התחלת פרשת פקודי (ברביעי) – שהתחלת ויקהל שייכת גם לפקודי, וסיום פקודי שייך גם לויקהל.

24 וכשהן נפרדות שייכת אליהן פ' שקלים – שקורין בפ' ויקהל (כבשנה זו), או בפ' פקודי.

25 סנהדרין מה, סע"ב. בכורות ו, א.

26 שכולל כל שבעת ימי החיקף, כללות הזמן.

27 יש לומר, שבשנים שפרשיות ויקהל-פקודי

מחוברות נרגש בעיקר ש"ויקהל" הוא כלל של פרטים, ובשנים שפרשיות ויקהל ופקודי נפרדות נרגש בעיקר ש"ויקהל" הו"ע בפ"ע.

28 לו, ה"ז.

29 משנה ובריי"א סוף קידושין.

30 ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלד ואילך.

סה"מ תרצ"ו ע' 77. ועוד.

31 פרש"י עה"פ.

אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"86, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש, ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"87, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש"88, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר"89, "פרצת עליך פרץ", ודרשו חז"ל"90, "זה משיח, שנאמר"91 עלה הפרוץ לפניהם"92.

ויש לקשר ב' הענינים – הרמז בתוכן המספר שבע מאות ושבעים ("בית רבינו") עם שמו (הראשון) של רבינו המרומו בפסוק, "יוסף אדני שנית ידו וגו'":

המספר שבע מאות ושבעים מורה על השלימות דמספר שבע – שבע כפי שכל א' כלול מעשר (מספר השלם), שבעים, ויתירה מזה, כפי שכל א' כלול ממאה

(86) הן בלשון הקודש – שבע מאות שבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) – סעווען סעוונטי.

(87) יוצא כה, יד.

(88) ויש לומר, שזהו"ע פריצת גדר דבית המקדש, ע"ד ובדוגמת (ובמכ"ש וק"ו) מהפריצת גדר דירושלים כולה, כמ"ש (זכרי' ב, ח) "פרוץ תשב ירושלים".

(89) וישב לח, כט.

(90) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספס"ה ובפרש"י.

(91) מיכה ב, יג.

(92) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770), ודו"ק.

(* ובחיד עם זה – "אני אהר" לה גו' חזונת אש גו' (שם, ט).

(עשר פעמים עשר), שבע מאות, ועד לצירוף שניהם יחד, שבע מאות ושבעים.

והענין זה:

מספר שבע קשור עם מציאות העולם, שנברא בשבעה ימים, שבעת ימי הבנין (שבע מדות)93, וקשור גם עם בירור העולם ע"י עבודתם של ישראל, שנחלקים לו' סוגים, ד' מדרגות בעבודת ה' (שבע מדות), שבעת קני המנורה"94. ועפ"ז, השלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) מורה על שלימות עבודתם של ישראל בבירור העולם ע"י מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, שאז נגאלים"95 מן הגלות וחוזרים ובאים לארץ ישראל.

ובלשון הכתוב שבו נרמז הקשר והשייכות דשמו הראשון של רבינו להגאולה – "ביום ההוא יוסיף אדני שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר מאשור וממצרים ומפתרוס ומכוש ומעילם ומשנער ומחמת גו", גאולתם של כל בני" משבעת הארצות, ומוסיף בכתוב, "ומאיי הים", שקאי על חצי כדור התחתון, אשר, בעליית התחתון ביותר, מתעלים במילא שאר הארצות שלמעלה ממנו, כל שבעת הארצות, כללות העולם.

ויש לומר, שבשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשירות"96 שנים, שבעים שנה

(93) ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. ועוד.

(94) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.

(95) להעיר, שגאולה שייכת לשביעי – גאולה בשביעית . . שעתידין ליגאל בשביעית" (מגילה יז, ב).

(96) כולל גם השלימות דמאות (שהרי עבודתו היתה בתכלית השלימות ד"בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם (ההעלם) (אבות ספ"ה) – שכל עשר כלול מעשר (שבע מאות).

"אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני"32 – שנרגשת תחילה מציאותו ית', והחידוש הוא במציאות הנברא, שכל מציאותו אינה אלא לשמש את קונו; אלקות בפשיטות ומציאות בהתחדשות"30).

בסגנון אחר קצת – החילוק שבין המשכה להעלאה"33:

העבודה ד"פקודי" היא באופן של המשכה – להמשיך ולגלות האלקות שבמציאות העולם (בכל פרט ופרט לפי ענינו, מעלתו ותכונתו) – דרגת האלקות השייכת לעולם; והעבודה ד"ויקהל" היא באופן של העלאה – להקהיל ולהעלות את כל הענינים שבעולם ע"י היציאה ממציותם (גדרי העולם"34) וההתעלות לדרגת האלקות שלמעלה מהעולם.

ונמצא, שב"פקודי" נרגשת יותר עשיית הדירה בתחתונים, בגדרי העולם, בכל פרט, מעלה ותכונה כו' שבעניני העולם; וב"ויקהל" נרגשת יותר עשיית הדירה לו ית', שבכל הענינים כולם צריך להיות הגילוי דעצמותו ית'. כלומר: בנוגע להפעולה בעולם (בתחתונים) יש מעלה בהעבודה ד"פקודי", להיותה מצד גדרי העולם (החשיבות המעלה והתכונה שבכל פרט ופרט), אבל, בנוגע לגילוי אלקות (דירה לו ית') המעלה היא בהעבודה ד"ויקהל", להיותה מצד ההתגלות דעצמותו ית'.

ועפ"ז יש לבאר תוכן הענין ד"ויקהל" בפ"ע – שהקהלת כל הענינים אליו ית' היא עבודה בפ"ע שהיא למעלה משייכות לגדר מציאותם של כל הענינים ופרטי מעלותיהם ותכונותיהם כו', שיוצאים ממציותם ומתקהלים אליו ית'35.

ד. ענינו של "ויקהל" בפ"ע מודגש עוד יותר בקביעות שנה זו – שלאחרי הקריאה ד"ויקהל" בפ"ע קורין פרשת שקלים"36.

ובהקדם הביאור בפרשת שקלים – "זה יתנו גו' מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל גו' העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל"37 – דלכאורה צריך להבין:

(א) כלל הוא בעניני קדושה שצ"ל באופן של שלימות דוקא, כמודגש בעבודת הקרבנות: "מצות עשה להיות כל הקרבנות תמימין"38, ו"כלי שרת . . אין מקדשין אלא שלימים . . ואין מקדשין אלא מליאין"39, וכן הכהן המקריב צ"ל תמים"40 – ואילו בפרשת שקלים (שמהם נעשו אדני המשכן, היסוד דכל המשכן, ומהם באו קרבנות ציבור של כל השנה) מודגש הציור דנתינת "מחצית השקל" דוקא?

(32) גירסת הש"ס כת"י (אוסף כתביהיד של תלמוד הבבלי, ירושלים תשכ"ד). וכ"ה במלאכת שלמה למשנה שם.

(33) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 71 ואילך. חט"ו ע' 194 ואילך. ועוד.

(34) עלמא דפרודא, כולל גם במוכן של היפך האחדות, ולכן, היציאה וההתעלות היא ע"י ענין האחדות, התוכן ד"ויקהל".

(35) ומהו מוכן שהעבודה ד"פקודי" היא (לא המשך והשלמת העבודה ד"ויקהל", כבשנים שויקהל-פקודי מחוברות, אלא) עבודה בפ"ע – לגלות את האלקות שבעניני העולם. אלא, כיון שבאה

לאחרי העבודה ד"ויקהל" בפ"ע, יש בה הנתינת-כח מהעבודה ד"ויקהל", שגם בעניני העולם ("פקודי") תומשך ותתגלה דרגת האלקות שלמעלה מהעולם ("ויקהל"), כמרומו בהתחלת הקריאה דפ' פקודי במנחת שבת פ' ויקהל.

(36) שבוה מודגש יותר ש"ויקהל" הו"ע בפ"ע (למעלה משייכות ל"פקודי") – שמפסיקין בין "ויקהל" ל"פקודי" בפרשת שקלים.

(37) תשא ל' ג' טו.

(38) רמב"ם ריש הל' איסורי מזבח.

(39) שם הל' פסולי המוקדשין פ"ג ה"כ.

(40) שם הל' ביאת המקדש רפ"ו.

(ב) כיון שהנתינה היא רק "מחצית השקל", למה נתפרש בכתוב סכום השקל השלם, "עשרים גרה השקל" (ולאח"ז צריך הכתוב להוסיף ולכפול "מחצית השקל"), ולא נאמר בפירושו (ובקיצור) "עשרה גרה"?

ולהוסיף, ששאלה זו מודגשת יותר בהמשך הכתובים בפרשת תשא (לאחרי ובמסיכות לפרשת שקלים), "ואתה קח לך בשמים ראש גו' קנמן בשם מחציתו חמשים ומאתיים"⁴² — שנתפרש סכום המחצית (חמשים ומאתיים), ולא הסכום השלם (חמש מאות)⁴³ שמביאים מחציתו.

ויתירה מזה — במכ"ש וק"ו: הפירוש ד"מחציתו חמשים ומאתיים" הוא "מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתיים נמצא כולו חמש מאות .. א"כ למה נאמר חצאין .. להביאו לחצאין"⁴⁴, "ששוקלים אותו בב' פעמים חמשים ומאתיים בכל פעם"⁴⁵, כלומר, אף ש"כולו חמש מאות", מ"מ, כיון שצריכים "להביאו לחצאין", נתפרש בכתוב רק (סכום) "מחציתו (מחצית הבאתו) חמשים ומאתיים"; ואילו בנדו"ד שהנתינה כולה אינה אלא מחצית השקל, לא נתפרש סכום המחצה (עשר גרה), אלא סכום השקל השלם, "עשרים גרה השקל"!

(ג) מהו הדיוק "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל", ולא (בקיצור) "לא יותר ולא פחות", וכיו"ב?

ויש לומר נקודת הביאור בזה בעבודת האדם — שנתנית מחצית השקל הו"ע בפ"ע (שלמעלה מכל פרטי עניני העבודה) שמורה על העלאת כל הענינים אליו ית', ע"ד העבודה ד"ויקהל" בפ"ע, כדלקמן.

ה. ובהקדם הרמוז הלימוד וההוראה מנתינת "מחצית השקל" — שישנם בזה שני ביאורים:

(א) הדגשת אחדותם של ישראל ("ויקהל" ד"כל עדת בני ישראל") — שכל אחד ואחד מישראל צריך לידע ולהרגיש שהוא לבדו אינו אלא "מחצית", ושלימותו תלוי בהתאחדות עם רעהו ("ואהבת לרעך כמוך"), שע"י צירופם והתאחדותם נעשה "שקל הקודש", "שקל השלם".

(ב) הדגשת אחדותם של כו"א מישראל וכלל ישראל עם הקב"ה ("ויקהל" ד"כל עדת בני ישראל" עם הקב"ה) — שישאל הם "מחצית" והקב"ה הוא "מחצית"⁴⁶ (כביכול), ו"ישראל וקוב"ה כולא חד"⁴⁷, מציאות אחת שלימה, כידוע תורת המגיד⁴⁸ על הפסוק⁴⁹ "עשה לך שתי חצוצרות"⁵⁰, ש"חצוצרות" הם "חצאי

(41) ובפרט שעשר הוא מספר השלם, ולכן, אילו

נאמר "עשר גרה", הי' מודגש שגם בנתינת מחצית השקל ישנו ענין השלימות.

(42) ל, כג.

(43) ויתירה מזה — ש"מחציתו" אינו מתייחס

ל"חמש מאות" ד"מר דרור", אלא "מחציתו" של "קנמן בשם", "מחצית הבאתו תהא חמשים ומאתיים", כדלקמן בפנים.

(44) פרש"י עה"פ.

(45) רמב"ם ריש הל' כלי המקדש — שיעור היומי

דערב ש"ק זה.

(46) להעיר שהקב"ה וכנס"י נמשלו לאיש ואשה, שכ"א בפ"ע הוא "פלג גופא" (זח"ג ז, ב. ועוד), "מחצית".

(47) ראה זח"ג עג, א.

(48) או"ת מה, ד ואילך — הובא ונת' באוה"ת תשא ע' א'תתמת. ובארוכה — ביהל אור ע' שנו ואילך. המשך תער"ב ח"ב בפפ"ד ואילך, ועוד.

(49) בהעלותך יוד', ב.

(50) להעיר מהרמוז בשיעור הרמב"ם דיום הש"ק

ועפ"ז מובן גדול העילוי ד"בית רבינו" — "מקדש מעט" העיקרי בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם", ולכן "הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד", ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב לירושלים (כנ"ל ס"ד).

ז. ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו⁸⁰ של "בית רבינו" שבדורנו:

"רבינו" — ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון — יוסף — ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדני' שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו' ומאיי הים גו' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"⁸¹, ושמו השני — יצחק — ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש⁸², "אז ימלא שחוק פיננו", "אז דייקא, לעתיד לבוא"⁸³, כשיאמרו ליצחק (דוקא), "כי אתה אבינו"⁸⁴.

ו, "בית (רבינו)" — מספרו שבע מאות ושבעים⁸⁵, וע"ש מספר זה נקבע שמו

השכינה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם.

ויש לומר ההסברה בזה — לפי שבדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מסיימים ומשלימים "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"⁷⁵ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה)⁷⁶, אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים⁷⁷, וענין זה נעשה ע"י "בית רבינו" שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו"ע ד"עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות", ו"עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל", שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור (כנ"ל ס"ה), ועוד וג"ז עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות⁷⁸, אשר, ע"י הפצתה חוצה, "יפוצו מעינותיך חוצה", עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא⁷⁹.

(75) תניא רפ"ז.

(76) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב

ע' תצב ואילך, וש"נ.

(77) כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים

להתחיל להגבי' הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי' התחתונים" (תו"א בראשית ד, רע"א).

(78) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (כנ"ל הערה 63).

(79) אגה"ק דהבעש"ט — כש"ט בתחלתו.

(80) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהוה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א* וש"ג).

(81) ישע"י יא, יא"ב.

(82) תהלים קכו, ב.

(83) משא"כ בזמן הגלות, ש"אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק פיננו" (ברכות לא, א).

(84) ישע"י סג, טז, שבת פט, ב.

(85) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדו"ד שהמספר נעשה שווה של הבית, ככפנים.

(*) אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א ע' רפז ואילך. המו"ל.

מקום המקדש גופו דלעתידי, שבו יתגלה המקדש דלעתידי, ומשם ישוב לירושלים. ו. עפ"י יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל"בית רבינו שבבבל" בדורנו זה – ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

ובהקדים פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶³ ש"עשר גליות גלתה ליובאוויטש"⁶⁴, מליובאוויטש [שבה הי' גילוי פנימיות התורה כפי שנתבארה באופן של הבנה והשגה (י"ת פרנסון)⁶⁵] ע"י תורת חסידות חב"ד במשך כמה דורות⁶⁶ לרסטוב, מרסטוב לפטרבורג⁶⁷, ומפטרבורג גלתה מחוץ למדינה ההיא, ללטיביא⁶⁸ ואח"כ לפולין⁶⁹, ועד לגלות אמריקא⁷⁰, ובאמריקא גופא בכמה מקומות, עד

(63) ראה סי' השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 549 וש"נ.

(64) ע"ד שמצינו בסנהדרין – ש"לעשרה מקומות גלו" (רמב"ם שבעה ערה 31).

(65) תקו"ז ת"ו בסופו. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 136 הערה 35. וש"נ.

(66) מח"י אלול תקע"ג (שאו קבע אהאמ"צ דירתו בליובאוויטש) עד י"ז מרחשון תרע"ו (שאו העתיק אדמו"ר מהורש"ב מושבו לרסטוב) – ק"ג שנים (שלשלת היחס וראשי פרקים מתולדות בית רבינו" בהקדמת ה"יום יום").

(67) משנת תרפ"ד עד לאחרי המאסר והגאולה בשנת פרז"ת, שאז העתיק מושבו מפטרבורג* למושבה מאלאחאווקא – סמוכה למאסקווא (שם).

(68) באסרו חג הסוכות תרפ"ה נסע מרוסיה והתיישב בריגא, לטביא.

(69) בשנת תרצ"ד העתיק מושבו לווארשא, פולין, ובשנת תרצ"ו העתיק מושבו לאטוואצק עד אלול תרצ"ט, עד שהגיע לריגא בה' טבת ה'ש"ת (ראה מבוא לאגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח"ה).

(70) בט' אדר שני ה'ש"ת.

להמקום הקבוע ד"בית רבינו", בית הכנסת ובית המדרש שלו, המרכז של ליובאוויטש במשך עשר שנים (תקופה שלימה) האחרונות (הכל הולך אחר החיתום⁷¹) דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, וגם לאחר הסתלקותו קדושה לא זזה ממקומה⁷², ואדרבה, באופן ד"מעלין בקודש", "מוסיף והולך"⁷³, עד ביאת גואל צדק.

ועד"ז בנוגע להגלות דכללות דבני" – שבדורנו זה נמצאים רוב מנין ורוב בנין דבני" בגלות אמריקא, ויש לומר, שזהו א' הטעמים לכך שגם נשיא הדור (ש"הנשיא הוא הכל") חי ונמצא עשר שנים בגלות אמריקא, ומשם עסק בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל שאר הארצות אשר באו שם בני", ע"י תלמידיו ושלוחיו בכל קצוי תבל.

וכיון ש"בכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהן", הרי, בגלות זה האחרון שרוב מנין ורוב בנין דבני" ביחד עם נשיא הדור נמצאו בגלות אמריקא, גלתה גם השכינה לגלות אמריקא; ובגלות אמריקא עצמה, (בבבל) היכא – בה"מקדש מעט" ד"בית רבינו", שהוא בדוגמת, "בי כנישתא דהוצל ובי כנישתא דשף ויטיב בנהרדעא", שנסע מקדש וישב שם" (במקום המקדש שבירושלים)⁷⁴, וממנו נמשכת השראת

(71) ברכות יב, א.

(72) ראה ע"ה ש"ד פ"ג. ש"ל פ"ג. של"ה פ"א. אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.

(73) שבת כא, ב.

(74) ראה, "התמים" חו' ב' ע' קכו; מיום שחרב בית המקדש וקדשי קדשים עד אשר ירחם השי"ת וישלח לנו גואל צדק. . . ויבנה לנו את ירושלים ובית המקדש עם הקדשי קדשים, הנה ליובאוויטש הוא ירושלים שלנו, והבית הכנסת אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו כו".

צורות", ו"שתי חצוצרות" רומזים על הקב"ה וישראל, שהם "חצאי צורות"⁵¹, ו"שניהם ביחד הוי צורה שלימה"⁵².

ושני הביאורים קשורים זב"ז – כי, כשנגרש הענין ד"ישראל וקוב"ה כולא חד", כמו "חצאי צורות", ש"שניהם ביחד הוי צורה שלימה", נעשית אהבת ישראל ואחדות ישראל בשלימות, כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא פרק ל"ב⁵³ ש"כולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש, מצד שורש נפשם בה' אחד", וכמ"ש לפני"ז (בהתחלת ספר התניא⁵⁴) שנשמת כאו"א מישראל היא "חלק אלקה ממעל ממש", "חלק" מן העצם, שעל ידו "תופסים" בהעצם כולו⁵⁵, שזהו"ע ד"ישראל וקוב"ה כולא חד".

ותוכן הענין דנתינת "מחצית השקל" בעבודת האדם – שנגרש אצלו שמציאותו היא "חלק אלקה ממעל ממש", ועד שהוא והקב"ה הם כמו "חצאי צורות", ש"שניהם ביחד הוי צורה שלימה", "ישראל וקוב"ה כולא חד".

ו. עפ"ז מובן החילוק שבין העבודה ד"מחצית השקל" לכל שאר עניני העבודה שצ"ל באופן של שלימות דוקא:

השלימות שבכל פרטי עניני העבודה (השלימות דהכהן, השלימות דהקרבן והשלימות דכלי שרת) מדגישה שכל פרט ופרט (מעלותיו ותכונותיו כו') בעבודת המשכן לה' הוא בשלימות, כלומר, עם היותו ענין פרטי בעבודת המשכן (ומלבדו ישנם עוד ריבוי ענינים), הרי, פרט זה הוא בשלימות, שממלא תפקידו הפרטי (בהתאם למעלותיו ותכונותיו) בהמשכן בשלימות. ולא עוד אלא שגם דבר שצריכים "להביאו לחצאי", נחשבת "מחצית הבאתו" לשיעור חשוב ושלם שנתפרש בתורה, "מחציתו חמשים ומאתיים".

אבל, השלימות דכל פרט ודכל הפרטים היא שלימות המציאות שלהם – שכל פרטי הענינים דהארם ודהעולם מנוצלים לעבודת המשכן.

וישנו ענין נעלה יותר – הרגש המציאות דאלקות שפועל היציאה מגדרי המציאות דהארם (ודהעולם) להעלות ולהתאחד עם עצמותו ית', שלכן, גם כשישנה שלימות עבודתו בכל הפרטים (לא רק שלימות פרט אחד), נרגש אצלו הענין ד"מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל" (ולא "עשר גרה"), שאין זו "שלימות" אלא "חצי צורה", כי, השלימות האמיתית היא בהתקשרות והתאחדות ד"ישראל וקב"ה כולא חד", שעיי"ז נעשה "שקל הקודש", שקל השלם, "עשרים גרה", שרומז⁵⁶ על ההתאחדות דעשר כחות הנפש (עשר ד"ישראל) עם עשר ספירות (עשר דקב"ה), ובצירוף שניהם יחד נעשה "עשרים", בחינת הכתר⁵⁷, העצם

— אין פוחתין משתי חצוצרות" (הל' כלי המקדש שלימה, אמנם כשיתדבקו יחד נעשה צורה שלימה". פ"ג ה"ד).

(53) בשיעור היומי דערב ש"ק זה.

(54) ריש פרק ב.

(55) ראה כש"ט הוספות סקט"ז. וש"נ.

(56) ראה אוה"ת שם (ע' א'תתקו ואילך).

(57) עשרים בגימטריא כתר, וכ"ף ר"ת כתר (לקו"ת שה"ש לה, ג. אוה"ת שם ע' א'תתקט).

(51) ראה שהש"ר פ"ה, ב: "חמתי .. תאומתי כביכול לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני" (וראה אוה"ת שם).

(52) רש"י: "הארם הוא חצי צורה שהוא רק ד"ם, ואל"ף (אלופו של עולם) לבד כביכול ג"כ אינו צורה

ואל"ף (אלופו של עולם) לבד כביכול ג"כ אינו צורה

דישראל שלמעלה מעשר כחות הנפש, והעצם דקב"ה שלמעלה מעשר ספירות, כידוע⁵⁸ שה"כתור" קשור עם עצמותו של המלך ("מלך"⁵⁹ ביפיו תחזונה עיניך")⁶⁰.

ועי"ז נעשה גם בעולם (לא רק המשכת וגילוי דרגת האלקות ששייכת לעולם, אלא גם ובעיקר) היציאה ממציאותו וההעלאה להיות דירה לעצמותו ית', שעיי"ז שמתגלה בו העצם ד"ישראל וקב"ה (כפי שהם) כולא חד" – "חד" דייקא, ולא "אחד" (באל"ף), שרומז על העצם ד(ישראל וד)קב"ה שלמעלה מאל"ף שרומז על "אלופו של עולם".

ועפ"ז מובן גם הדיוק "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט" – כי, בכל פרטי עניני העבודה מצד המציאות שלהם, צריכה להיות וישנה ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל" כל חד לפום שיעורא דילי, הדל ימעיט והעשיר ירבה (לנצל העשירות למלאכת המשכן), משא"כ "מחצית השקל" היא באופן של יציאה מגדרי מציאותו, "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט", מצד בחינת העצם שלמעלה מההתחלקות ד"עשיר" ו"דל"⁶¹.

ז. ויש לבאר תוכן הענין דנתינת "מחצית השקל" ביחס לעבודת הקרבנות – שמחצית השקל הביאו קרבנות ציבור של כל השנה – בעבודת האדם:

כתיב⁶² "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" – שרומז⁶³ על כללות הקירוב (קרבן מלשון קירוב)⁶⁴ דהאדם להקב"ה ("יקריב מכם קרבן", מכם ממש), ולאח"ז באים

(58) ראה אסתר ו, ט"ו וד' ובפרש"י. שערי אורה שערי הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"דח.
(59) ישע"י לג, יז.

(60) ודוגמתו בישראל ("ישראל אשר בך אתפאר") – שהם "בני מלכים" (שבת סז, א), ועד "למלכים" (תק"ז בהקדמה א, רע"ב).

(61) ויש לומר, ש"העשיר" לא ירבה והדל לא ימעיט" קאי על בחינת העצם כפי שיש לו שייכות לפרטים שבהם ישנו החילוק ד"העשיר" ו"הדל", כי, בהעצם ממש (שלמעלה משייכות לפרטים) אין צורך ולא שייך לשלול ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל".

ועפ"ז יש לבאר גם הדיוק בכפל לשון הכתוב "מחצית השקל בשקל הקודש עשרים גרה השקל מחצית השקל" – שיש בזה ב' דרגות: (א) "מחצית השקל בשקל הקודש" ("במשקל השקל שקצבתי לך לשקול בו שקלי הקודש" (פרש"י), מבלי לפרט כמה הוא) – שרומז על העצם ממש, (ב) "עשרים גרה השקל" ("עכשיו פירש לך כמה הוא" (פרש"י)) מחצית השקל" – שרומז על העצם כפי שיש לו שייכות לפרטים (עשרים), ועל זה נאמר (בפסוק שלאח"ז) "העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט".

ויש להוסיף, שהכפל (ב' דרגות) דמחצית השקל מודגש גם בב' הענינים שנעשו ממחצית השקל: אדני המשכן וקרבנות ציבור – דיש לומר, ש"מחצית השקל" אדני המשכן, היסוד המשכן, רומז על העצם

רבינו הקדוש", "אם משיח מאותן שחיין עכשיו ודאי היינו רבינו הקדוש", הנשיא שבדור⁵⁸.

ומזה מובן שעיקר ענינו של "בית רבינו שבבבל", הוא, הגאולה מבבל, ע"י הנתינת כח לכללות עבודתם של ישראל לעשות מבבל (חוץ לארץ) ארץ ישראל, כפתגם הידוע⁵⁹, "עשה כאן (בחוץ לארץ) ארץ ישראל", שענין זה נעשה לכל לראש ע"י בנין בתי כנסיות ובתי מדרשות ("מקדש מעט") בארצות אשר באו שם⁶⁰, ומהם נמשכת הקדושה בכל ארץ העמים, ועי"ז ממהרים ומזרזים ופועלים קיום היעוד, "עתידיה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"⁶¹, "שיהי' כל העולם כולו או במדרגת ארץ ישראל דעכשיו, ואז יהי' א"י במדרגת ירושלים דעכשיו, וזהו שאמרו שירושלים תתפשט על כל ארץ ישראל כולו"⁶², שבה יקבעו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל מחובר למקדש.

וכיון שעיקר ענינו של "בית רבינו שבבבל" הוא קירוב ואסיפת כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבעם בארץ ישראל, מחובר לבית המקדש – "הרי הוא (לא רק ה)מקדש מעט" העיקרי בבבל, "שנסע מקדש וישב שם", אלא גם)

(58) ראה שד"ח שם: "בדרך הזה ה' משוער אצלם בכל דור זה הוא . . רבינו הקדוש . . בדורו אמרו וידעו שהוא המוכן . . וכן הוא בכל דור ודור צ"ל אחד מוכשר שמא יזכר, ועפ"ז כתבו ג"כ תלמידי האר"י ז"ל שבימיו ה' האר"י ז"ל, ומסיים, "וכ"ז הוא פשוט".

(59) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהור"י צ"ח א"א ע' תפה.

(60) כולל גם בתים פרטיים דבניי, אשר, ע"י עבודתם של ישראל בתורה תפלה וגמ"ח בבתיים הפרטיים, נעשים הם בתי תורה תפלה וגמ"ח, ע"ד ובדוגמת "מקדש מעט".

(61) ראה ספרי דברים בתחלתו, פס"ד פ' שבת ור"ה. יל"ש ישע"י רמז תקג.

(62) לקו"ת מסעי פט, ב ואילך.

כדרשת חז"ל⁵² בנוגע לביהמ"ק.

ועוד ועיקר – מעלת "בית רבינו שבבל" בנוגע להגאולה:

"רבינו", נשיא הדור, הוא גם המשיח (גואלן של ישראל) שבדור⁵³, כמו משה רבינו (הנשיא הראשון), "גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁵⁴, כידוע⁵⁵ שבכל דור ישנו "א' הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו", ומסתבר לומר שהוא נשיא הדור, כמפורש בגמרא⁵⁶ בנוגע לרבי יהודה הנשיא: "אמר רב"ז אי מן חייא הוא כגון

(52) ברכות ל, א.

(53) להעיר, שבכאור"א מישראל יש ניצוץ משיח ונפ"ז יש לתווח דרשות חז"ל על הפסוק (בלק כד, יז) "דרך כוכב מיעקב", שקאי על מלך המשיח (ירושלמי תענית פ"ד ה"ה), וקאי על כאור"א מישראל (ירושלמי מע"ש ספ"ד) – ששניהם אמת כפועל, כיון שבכאור"א מישראל יש ניצוץ משיח (ראה מאור עינים ס"פ פינחס), בחי' היחידה, ניצוץ מבחי' היחידה הכללית שהיא בשמת משיח (רמ"ז לח"ב מ, ב, ועוד). וכיון ש, הנשיא הוא הכלל, שכולל כל הניצוצות דמשיח שבכאור"א מישראל, בחי' היחידה הפרטית, נמצא, שנשמתו היא בחי' היחידה הכללית, בשמתו של משיח, ולכן הוא המשיח שבדור.

(54) ראה לקו"ש ח"א ע' 8 ואילך, וש"נ.

(55) ראה שו"ת חתם סופר ח"מ (ח"ו) בסופו (סצ"ח). וראה שדי חמד פאת השדה מערכת האל"ף כלל ע' ועוד.

(56) סנהדרין צה, ב ובפרש"י.

(57) רבינו שבבבל, שהוא כמו רבינו הקדוש בארץ ישראל (כנ"ל הערה 40). – ועפ"ז י"ל שבדברי רב, "היינו רבינו הקדוש" פסק גם בנוגע לעצמו⁵⁷, ש, היינו רבינו שבבבל".

(* ע"ד הפירוש בלשון המשנה (אבות רפ"ג) "דין וחשבון" (דין ואח"כ חשבון) – ע"פ דברי המשנה (שם מט"ז) ש"נפרעין" מננו מדעתו ושלא מדעתו, ש"לאחרי האדם שפוסק מדעתו דינו של חבירו, פוסק דין לעצמו שלא מדעתו, כיון שע"פ "דין" זה עושים, חשבון" בנוגע למצבו הוא (ראה לקו"ש ח"ו ע' 283, וש"נ).

"בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל" היא (נוסף על מעלת בית הכנסת ובית המדרש שבבית רבינו) גם מצד היותו "בית רבינו"³⁹ ("רבינו" סתם) דכל בניו, נשיא הדור, ו"רבינו שבבבל", רבן של כל בני הגולה⁴⁰), ביתו של נשיא הדור, ש"הנשיא הוא הכל"⁴¹:

עיקר⁴² הענין דהשראת השכינה בבניה"ק היא בישראל (מצד מעלתם של ישראל, "ישראל וקוב"ה כולא חד"⁴³), כמ"ש⁴⁴, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם⁴⁵, ועד"ז בנוגע להשראת השכינה בזמן הגלות ("בבבל היכא . . . בני כנישתא כו", "מקדש מעט") כמודגש בהתחלת המאמר, "בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן, ולא עוד אלא שהתגלות השכינה בבית המקדש היא מפני שבו מתאספים כל בניו, כמ"ש⁴⁶, "בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר", ועד"ז בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שבהם מתאספים עשרה מישראל, ש"אכל" בי עשרה

(39) ועפ"ז יומתק הלשון, "בית רבינו", ולא "בית הכנסת ובית המדרש של רבינו".

(40) ולהעיר, ש"רבינו שבבבל" הוא רב (פרש"י), שנקרא רב סתם, כמו שקורין לר' יהודה הנשיא רבי בארץ ישראל קרו לי נמי בבבל רב" (פי' רש"י פסחים ק"ט, ב. ב"ב נב, א.) - ונקרא, ריש סדרא בבבל" (חולין קלז, ב - הובא בפ"י רש"י שם).

(41) פרש"י חוקת כא, כא.

(42) תבא לקמן - ראה לקו"ת ברכה צה, א.

(43) סה"מ תקס"ו ע' קב ואילך.

(44) ראה זח"ע ג, א.

(45) תרומה כה, ח.

(46) ראה אלשיך עה"פ. שלה"ט, א. ועוד.

(47) וילך לא, יא.

(48) סנהדרין לט, א.

שכינתא שריא⁴⁸.

והו גם א' הטעמים שבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל נקראים, "מקדש מעט" - כי, בבניה"ק שבו היו מתאספים כל בניו, היתה גילוי כללות השכינה, שנקראת כנסת ישראל, מקור כנס"י שלמטה, משא"כ בבתי כנסיות ובתי מדרשות בארצות אשר באו שם בכל מדינה ומדינה עיר ועיר, שבהם מתאספים עשרה מישראל, שורה ומתגלה עליהם רק חלק כביכול מהשכינה.

ועפ"ז יש לבאר העילוי ד"בית רבינו שבבבל" - שלהיותו מקומו הקבוע (בית) של נשיא הדור, "הנשיא הוא הכל", שכולל כל הדור, יש בו השראת (וגילוי) כללות השכינה (לא רק חלק ששורה (ומתגלה) על עשרה מישראל)⁴⁹, מעין ודוגמת השראת וגילוי השכינה בבית המקדש, "שנסע מקדש וישב שם"⁵⁰, וממנו נמשך השראת וגילוי השכינה בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות בארצות אשר באו שם, כמו בית המקדש שממנו אורה יוצאה לכל העולם⁵¹.

ויש לומר, שביתו של נשיא הדור, שכולל כל הדור, הוא ע"ד ובדוגמת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו",

(48) וראה תניא אגה"ק סכ"ג: "שמעת מרבתי כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביהוד אף שאינם מדברים בדברי תורה תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עלייהו עד שהי מתבטל ממציאותו לגמרי".

(49) נוסף לכך שגם בפשטות מתקבצים ובאים ל"בית רבינו שבבבל" רבים מישראל, שלא בערך לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות. - ולהעיר מר"ה כד, ב; כיון דנשיא הוא שכחי רבים גבי".

(50) ולהעיר מר"ה כד, ב; "בי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא . . . הו עילי רב (רבינו שבבבל) . . . ומצלו התם".

(51) ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. ועוד.

פרטי הענינים ד"מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", שרומז על חילוקי הדרגות דנה"ב (יש מי שהוא בכחי' בקר ויש מי שהוא בכחי' צאן) שצריכים להקריבם לה'.

כלומר: בהמשך הכתוב מדובר אודות פרטי העבודה "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", שבהם מודגשת תחילה מציאות האדם בכל פרטיו ("מן הבהמה וגו'"), ובהם צריכים לפעול הקרבן לה', בכל אחד ואחד לפי ענינו, שלכן נאמר "תקריבו את קרבנכם" לשון רבים (אף שהתחלת הכתוב בלשון יחיד). אבל בהתחלת הכתוב מדובר אודות הקירוב שמצד העצם - שמודגש תחילה (לא המציאות שלו, אלא שכל מציאותו אינה אלא) הקירוב לה' ("יקריבו" ואח"כ "מכם"), ולא נזכר חילוקי דרגות בהקרבן, כי אם, "קרבן לה'" סתם, הקירוב שמצד העצם שהוא בכל ישראל בשוה, "ישראל וקב"ה כולא חד"⁶⁵.

וענין זה מודגש בהחילוק שבין קרבנות יחיד לקרבנות ציבור - שקרבנות יחיד באים מממונו של כל יחיד ויחיד, ויש בהם חילוקי דרגות דקרבן עשיר וקרבן עני, משא"כ קרבנות ציבור שבאים ממצצית השקל דכל בניו, ואין בהם חילוקי דרגות דעשירים ועניים, כיון שבהם מודגש הקירוב והאחדות ד"ישראל וקוב"ה כולא חד". ועד"ז בזמן שאין ביהמ"ק קיים - שעושין זכר למחצית השקל ע"י מצות הצדקה⁶⁶:

בנתינת הצדקה יש חילוקי דרגות: מעשר, חומש (מצוה מן המובחר)⁶⁷ - ש"לא היתה יד כולם שוה בה אלא איש איש מה שנרכו לכו"⁶⁸.

ויש דרגא נעלית יותר בנתינת הצדקה שעז"נ "ונתנו איש איש כופר נפשו לה'" - "כל אשר לאיש יתן בעד נפשו"⁶⁹, שמוסר ונותן לה' כל מציאותו, שבענין זה שוים "העשיר" ו"הדל" ("הושוו בה עניים ועשירים"), שכל אחד מהם נותן לה' כל אשר לו⁷⁰, כיון שנרגש אצלו שמציאותו אינה אלא "מחצית השקל", ושלימותו נעשית עי"ז שמתאחד עם הקב"ה, כפי שמתבטא גם (ובעיקר) עי"ז שמתאחד עם עוד יהודי (כמודגש בתוכנה של מצות הצדקה⁷¹), "ישראל וקב"ה כולא חד".

ולהוסיף, שכיון שבקרבנות (שבאים ממצצית השקל) ובצדקה (שעושין זכר למחצית השקל) מודגשת גם העבודה דברור העולם [כידוע⁷² ש"בקרבנות הי' כל החי עולה לה' ע"י בהמה אחת וכל הצומח ע"י עשרון סולת אחד בלול בשמן כו"⁷³,

(69) ואף שבי"כ אשר לו" יש חילוק גדול בין העשיר (שיש לו הרבה) להדל (שיש לו מעט), מ"מ, בהנתינה ד"כל אשר לו" שוים הם (וע"ד מארז"ל (מנחות בסופה) "אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לכו לשמים").

(70) ופשוט שבענין זה נוגע (נוסף על עצם הנתינה) דכל אשר לו, ללא נפק"מ מהי הכמות) גם (ובעיקר) ריבוי הכמות שבנתינת העשיר (כל אשר לו) - כיון שצריכים למלא כל מחסורם של העניים.

(71) תניא פל"ד.

(72) וכן עליית כל הדומם ע"י המלח.

(65) ויש לומר, שמטעם זה לא נאמר בלשון ציווי (כבסיום הכתוב "תקריבו את קרבנכם"), אלא "אדם כי יקריבו" - כי, מצד העצם דהאדם אין צורך בציווי על הקירוב, כיון שנרגש אצלו מלכתחילה שזוהי כל מציאותו.

(66) "יש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר" (רמ"א א"ח ר"ס תרצד).

(67) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ז ה"ה. שר"ע יו"ד ר"ס רמ"ד.

(68) איוב ב, ד. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 217 ואילך. ורש"י.

ועד"ז בצדקה ש"שקולה⁷³ כנגד כל הקרבנות⁷⁴, ש"החומש מעלה עמו כל הארבע ידות לה' להיות מכון לשבתו ית"ן] – יש לומר, שבשייכותם ל"מחצית השקל" מרומז שגם בעבודה דבריר העולם מודגשת היציאה מגדרי העולם לעלות ולהתקרב למעמד ומצב של דירה לעצמותו ית', היינו, לא (כ"כ) הפעולה בתחוננים בהגדרים שלהם, אלא בעיקר עשיית הדירה לו ית', בהתאם לעבודתם של ישראל בנתינת "מחצית השקל", שאינה מצד גרדי מציאותם בעולם (ההתחלקות ד"העשיר" ו"הדל"), אלא מצד העצם דישראל וקב"ה שכולא חד.

ח. עפ"ז יש לבאר שייכותה של פרשת שקלים לפ' ויקהל דוקא (כבשנה זו), ולא לפ' פקודי⁷⁵:

בפרשת פקודי, "פקודי המשכן", ניימנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת וניימנו כל כליו לכל עבודתו – שבוז מודגשת העבודה דכל פרטי הענינים דמלאכת המשכן, שכל פרט ופרט (דהאדם ודהעולם) מנוצל בהתאם למעלתו ותכונתו המיוחדת ("לכסף ולזהב ולנחושת"). ולא עוד אלא שגם "כסף פקודי העדה גר", "שמנאן .. ונתנו כל אחד מחצית השקל", הוא פרט בהמנין ד"משקלי נדבת המשכן", "וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' לצקת את אדני הקודש וגו'".

משא"כ בפרשת שקלים מדובר אודות נתינת מחצית השקל (לא כפרט במנין משקלי נדבת המשכן, אלא כענין בפ"ע) בשביל מנין בני, ועוד ועיקר, שמנין זה אינו "למשפחותם", לידע "מנין כל שבט ושבט" בפ"ע (כ"המנין האמור בתחלת חומש הפקודים", שבו נתפרט ובארוכה המנין דכל שבט בפ"ע), אלא המנין דכלל ישראל שלמעלה מהתחלקות לפרטי העבודה דכל שבט ושבט שבמסילתו יעלה, מצד העצם שבכל ישראל בשוה⁷⁶.

ולהוסיף, שהמנין מדגיש תוקף המציאות דישראל ש"אפילו באלף לא בטיל"⁷⁷ – דיש לומר ע"ד הרמז ש"אלף" קאי על "אלופו של עולם", ותוקף מציאותם של ישראל הוא למעלה מ"אלופו של עולם" ("באלף לא בטיל"), מצד העצם דישראל

משיח בודאי"³⁵, היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב³⁶ וממתין ומצפה לגאול את בני" ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט)³⁷ שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים³⁸ (כמו, "בי כנישתא דשף ויתיב", "שנסע מקדש וישב שם", בתור הכנה למקדש העתידי, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב עם הקב"ה ובנ"י לירושלים).

ה. ויש להוסיף בביאור העילוי ד"בית רבינו שבבבל" – שמעלתו לגבי

הגליות", כלומר, גם ברגע האחרון דהגלות נמצאת השכינה בהמקום שגלו ישראל, "שנסע מקדש וישב שם", ומשם שב הקב"ה עם כל בני" להמקדש שבירושלים להשרות ולגלות בו שכינתו לעולם ועד.

וכיון ש"הקב"ה שב עמהן מבין הגליות", מה"מקדש מעט" (בית רבינו שבבבל), "שנסע מקדש וישב שם", נמצא, שבמקום זה מתחילה ונעשית גאולת השכינה, התגלותה בכל התוקף והשלימות (לא רק באופן ד"מקדש מעט", שזוה"ע מקדש העתידי.

בסגנון אחר: כשם ששיבת השכינה היא מהמקום שנמצאת בגלות, כך שיבת מקדש העתידי (שענינו השראת וגילוי השכינה) הוא מהמקום, "שנסע (מקדש) וישב שם" בזמן הגלות, ששם מתגלה תחילה ואח"כ נעתק למקומו בירושלים³¹.

ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח³²), ובנה מקדש במקומו – דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו³³? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, "ובנה מקדש בירושלים"? – ש, במקומו" רומז³⁴ גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה

35) ועפ"ז יומתק השינוי בין התחלת הפרק לסימונו – שבהתחלת הפרק כותב ההלכה ש"המלך המשיח . . בונה המקדש" (כפשוטו), משא"כ בסימונו, שמבאר הסימנים שעל ידם קובעים מי הוא המלך המשיח, "בחזקת משיח", ועד "משיח בודאי", כותב, "אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו", שכן פעולותיו בזמן הגלות נכלל גם בנין מקדש מעט העיקרי בגלות, בתור הכנה והתחלת ההתגלות דמקדש העתידי, ככפנים. 36) ראה סנהדרין צח, א: "יתיב אפיתחא דרומי".

37) כמו בית המדרש של עזרא הסופר* – המשיח (גואלן של ישראל) דגלות בבל.

38) ואולי יש לומר, ש"מ"ש במדרש "יל"ש ישע"י רמוז תצט"ש, "בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענינים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבתוך לארץ** שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחר ש"מקדש העתידי יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להסמיע לישראל, "הגיע זמן גאולתכם".

(* ולהעיר, שמעלת "בי כנישתא דהוצל" שקרובה לבית המדרש של עזרא הסופר (כנ"ל הערה 13).

(** ועפ"ז יומתק הדיוק, עומד על גג בית המקדש" – שגגות . . לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ה ה"ז), שרומז על חז"ל בערך לקדשת א"י.

31) וע"ד שמצינו בנוגע לסנהדרין (שמקומם בלשכת הגזית שבמקדש) – ש,בטבריא (המקום האחרון שבו היתה הסנהדרין בזמן הגלות) עתידין להזור תחילה ומשם נעתקין למקדש" (רמב"ם הל' סנהדרין ספ"ד).

32) ספ"א.

33) וכמ"ש בהתחלת הפרק, "בונה המקדש" (ספ"א), ולא "בונה המקדש במקומו".

34) ובפשוטו י"ל – שמהענינים שידועו ש"הרי זה משיח בודאי" שידע לכיון מקומו של המקדש (ראה לקו"ש ח"ח ע' 362 בהערה). וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 652 בהערה.

משהוקם המשכן, הוא המנין האמור בתחלת חומש הפקודים .. ונתנו כל אחד מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות ציבור" – שהמנין בהתחלת נדבת המשכן שממנו נעשו האדנים שהם יסוד המשכן, קשור עם העצם ממש שלמעלה מהתחלקות כלל, והמנין משהוקם המשכן שממנו הביאו קרבנות ציבור (עבודה בפועל), קשור עם העצם כפי ששייך לפרטים, שגם הוא מנין ("אף היא ע"י מנין") שבו שוים כל ישראל (שהגדול שבגדולים אינו נחשב יותר מאחד, והקטן שבקטנים אינו נחשב פחות מאחד, ע"ד "העשיר לא ירבה והדל לא ימעט"), להיותו מצד העצם, אבל המנין הוא "למשפחותם", "מנין כל שבט ושבט", כיון שזוהי בחי' העצם כפי ששייך לפרטים (כנ"ל הערה 61).

77) ראה ביצה ג, ב.

73) ראה סוכה מט, ב.
74) נוסף לכך ש"שקולה כנגד כל המצוות, ובכל תלמוד ירושלמי היא נק' בשם מצוה סתם", דכיון ש"נרות מייגע כפוי הרי כל כח נפשו החיונית מלוכש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשתכר בו מצות אלו, וכשנתנו לצדקה הרי כל נפשו החיונית עולה לה", וע"ז מעלה "חלק אחד מששים ריבוא מכללות העולם התלוי בנפשו החיונית להעלותו לה' בעלייתה", וע"ז העבודה ד"כללות ישראל שהם ששים ריבוא נשמות פטריות" עולה לה' "כללות החיות של כללות העולם" (תניא פל"ז).

75) ובנוגע לקביעות שקורין פ' שקלים בפ' פקודי – ראה לקמן הערה 79.

76) ויש לומר, שזהו החילוק שבין המנין "שמנאן כשהתחילו בנדבת המשכן ונתנו כל אחד ואחד מחצית השקל .. ומהם נעשו האדנים", להמנין "שמנאן

השראת השכינה בכל מקום שגלו ישראל ע"י ה"מקדש מעט" ש, בארצות אשר באו שם" (מעין ודוגמת השראת השכינה במקדש שבירושלים) אינה אלא בזמן הגלות, אבל לאחר ש"עתידין להגאל"²³, "תחזור גילוי שכינה לירושלים ולא תשאר שם במקום שגלו ישראל כבר"²⁴, היינו, שלא תהי' השראת השכינה במקום בחוץ לארץ שעליו עמד ה"מקדש מעט"²⁵, כיון שה"מקדש מעט" יעקר ממקום זה ויקבע בארץ ישראל, במקדש הגדול שבירושלים.

ולכן, אמרו במדרש לעתיד לבוא יהי' ביהמ"ק גדול כירושלים שבעוה"ז. לפי שבירושלים הבנוי' לעתיד יהי' חוברת לה למקדש יחדיו כל מקומות של בתי כנסיות שהיו בעוה"ז"²⁴.

וכמרומו גם בפסוק²⁶, והביאותים אל הר קדשי ושמתים בבית תפלתי גוי' יקרא לכל העמים" - ש"בית תפלתי" שקאי על בית המקדש דלעתיד, "בעוה"ז בגלות הוא יקרא לכל העמים דהיינו בתי כנסיות שבכל ארץ העמים שיקבעו לעתיד בא"י מחובר לבית המקדש"²⁴.

ועפ"ז ניתוסף עוד יותר בגודל המעלה ד"מקדש מעט" - דכיון ש"בירושלים הבנוי" לעתיד יהי' חוברת לה למקדש

יחדיו כל מקומות של בתי כנסיות שהיו בעוה"ז", "נמצא עתה בגלות . . . בית הכנסת הרי הוא מקום המקדש גופי' דלעתיד"²⁴.

ויש לומר, שחיבור הבתי כנסיות שבכל ארץ העמים ("מקדש מעט") לבית המקדש דלעתיד יהי' בהתאם ולפי-ערך חילוקי הדרגות שביניהם - שבתי כנסיות המיוחדים שיש בהם מעלה יתירה לגבי שאר בתי כנסיות (כמו "בי כנישתא דהוצל ובי כנישתא דשף ויתיבי בנהרדעא", "בית רבינו שבבבל") יהיו קודמים בהחיבור לבית המקדש, שיהיו מחוברים ממש לבית המקדש (נוגעים ודבוקים בו ללא הפסק ביניהם)²⁷, ועל ידם ובאמצעותם יהיו מחוברים לבית המקדש כל שאר בתי כנסיות שבארץ העמים.

ד. ויתירה מזה יש לומר - שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים"²⁸) יתגלה תחילה בהמקום, "שנסע מקדש וישב שם" בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"), ומשם יועתק למקומו בירושלים:

השראת וגילוי השכינה בה"מקדש מעט" העיקרי שבבבל ("שנסע מקדש וישב שם") היא גם "כשהן נגאלין" - כמבואר בהמשך הסוגיא ש, אף כשהן נגאלין שכינה עמהן, שנאמר²⁹ ושב ה' אלקין את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן ("את שבותך" כמו עם שבותך"³⁰) מבין

(27) ע"ד ובדוגמת לשכת הגזית (מקום מושבם של הסנהדרין) שבביהמ"ק - שתשים סנהדרין "אצל המזבחה" (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. ועוד).
(28) פרשי' ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.
(29) נצבים ל', ג.
(30) חדא"ג מהרש"א שם. תניא אגה"ת ספ"ו.

שהוא חד (למעלה מ"אחד" באל"ף, אלופו של עולם) עם העצם דקוב"ה.

ולכן, פרשת שקלים שבה מדובר אודות העבודה ד"מחצית השקל", שהיא למעלה מכל פרטי עניני האדם והעולם, להיותה מצד העצם ד"מחצית השקל" - שייכת לפרשת ויקהל, שתוכנה הקהלת כל הענינים (לא מצד פרטי עניניהם, אלא אדרבה, ע"י היציאה מגדרי מציאותם) לעצמותו ית'.

ויש לומר, שבקביעות שנה זו שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת ויקהל, מודגשת העבודה שמצד העצם ד"מחצית השקל" בכפליים⁷⁸, הן מצד פרשת ויקהל והן מצד פרשת שקלים⁷⁹ (ומזה נמשך גם בשאר השנים שקביעותם באופן שונה).

ט. ומפרשת שקלים (ובפרט כשבאה ביחד עם פרשת ויקהל) נמשך על כל השנה (כמודגש בכך שמחצית השקל לוקחים קרבנות ציבור של כל השנה) - בעבודה דכל יום ויום, הן בנוגע לעצמו, הן בנוגע להתאחדות עם כלל ישראל, והן בנוגע לעבודה בעניני העולם.

התחלת העבודה דכל יום ויום (כשנעשה "ברי' חדשה"⁸⁰) היא באמירת "מודה אני לפניך" - "טוב לומר מיד כשניעור משנתו מודה אני לפניך"⁸¹:

אמירת "מודה אני לפניך" אינה לאחר הקדמת התבוננות ומחשבה, ואפילו לא התבוננות ומחשבה קלה⁸², אלא "מיד כשניעור משנתו" - כי, ההכרה וההרגש ש"מלא כל הארץ כבודו"⁸³ הוא בפשיטות (גם בעת השינה⁸⁴) אצל כאו"א מישראל מצד עצם נפשו שהיא בכל התוקף והשלימות תמיד⁸⁵, גם בעת השינה (ואדרבה, בעת השינה לא נרגשים הענינים שמעלימים על עצמם נפשו), ולכן, כשנעשה "ברי' חדשה" ומתחדש הרגש מציאותו ("אני"), אומר מיד "מודה אני לפניך", שמקדים ה"מודה" ל"אני", ומציאות ה"אני" היא "לפניך" - מסירה ונתינה דכל מציאותו להקב"ה, ע"ד ובדוגמת העבודה ד"מחצית השקל", לחבר ולאחד ה"חצאי צורות" לצורה אחת שלימה, "ישראל וקב"ה ("אני לפניך") כולא חד".

ולאח"ז באה העבודה בהשימוש לקונו בכל פרט ופרט דהאדם (ודהעולם) (ע"ד "פקודי המשכן") - מתחיל מברכות השחר שנתקנו "על סדר העולם והנהגתו מה

78) נוסף על הכפל ד"מחצית השקל" בהקריאה דשבת פ' תשא ובהקריאה דשבת פ' שקלים. ובפרט בקביעות שנה זו ששתי הקריאות הם בשתי שבתות הסמוכות זו"ל, שאו בולט יותר כפל הענין.
79) ובשנים שקורין פרשת שקלים בשבת פרשת פקודי - מודגשת בעיקר השפעת העבודה דמחצית השקל שמצד העצם על כל פרטי עניני העבודה דמלאכת המשכן (השפעת "פקודי העדה" על "פקודי המשכן").

80) שו"ע אדה"ז או"ח רס"ד, ורס"ו. וראה שם סמ"ז ס"ו.
81) שם ס"א ס"ה. (מהר"ב) ס"ו.
82) כפי שממשיך ש"ענין" (ע"י אמירת מודה אני לפניך) יזכור את ה"י". ולהעיר, שלפניו כותב ש"מיד שניעור משינתו . . . יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב

83) וידע שממ"ה חופף עליו" ועי"ז יקום בזריות (מהד"ב) שם ס"ד, ולאח"ז ממשיך "טוב . . . לומר מיד כשניעור משנתו מודה אני לפניך . . . ועי"ז יזכור את ה' העומד עליו ויקום בזריות" - שכזה מודגש יותר שאמירת מודה אני לפניך היא לפני התבוננות ומחשבה, "מיד".
84) ישע"י ג.
85) ועד"ז בנוגע לשינה ברוחניות, כלשון הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) "עוררו ישינים משנתכם כו' וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי* הזמן כו'".
86) ועד"ז פס"ד הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב)

* וי"ל שרווח גם על כללות העסק בעניני העולם שנברא בשבעה הבלים (זהר ח"א קמו, ב. ח"ג ז, ב).

23) מגלות אדום, אבל כשנגאלו כבר מגלות בבל, נשארה גילוי שכינה שם. דהא בזמן אביי שהי' כמה מאות שנים אחר שנגאלו מבבל ועדיין נשארה גילוי השכינה שם בבהכ"נ" (חדא"ג מהרש"א שם).

24) חדא"ג מהרש"א שם.

25) ולכן, "בתי כנסיות שבבבל על תנאי הן עשויות", "כשהרב . . . מהני תנאי . . . לאותן שבבבל . . . שהרי לעת בא גואל במהרה בימינו תפקע קדושתן" (תוד"ה בתי כנסיות - מגילה כח, ריש ע"ב).

26) ישע"י נו, ז.

שהבריות נהנין בכל יום, שיברכו להקב"ה על זה בפעם ראשונה שנהנין הנאה זו בכל יום ויום⁸⁶, שע"ז פועל על עצמו לנצל הנאות אלו במשך כל היום לשמש את קונו, ועד"ז בנוגע להשימוש לקונו בכל פרטי אופני העבודה דבני" – כמודגש בהתחלת התפלה בפסוק⁸⁷ "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל", שקאי על פרטי העבודה דבני" כפי שמחולקים לשבטים ("שוכן לשבטיו", "כל שבט ושבת שוכן לעצמו ואינן מעורבין"⁸⁸), וכל שבט מחולק לאהלים ("שפתחיהם אינן מכוונין זה מול זה"⁸⁸).

ועוד ועיקר – שלפני התחלת העבודה בפרטי ההתחלקות דבני" לשבטים ואהלים חוזרים ומדגישים האחדות דכלל ישראל מצד העצם ("ישראל וקב"ה כולא חד"), כמ"ש רבינו הזקן בסידורו "נכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך"⁸⁹, וזהו תוכן האחדות שב"מחצית השקל", שכל אחד מרגיש שבפ"ע⁹⁰ אינו אלא "מחצית", "חצי צורה", ובצירוף עם עוד יהודי נעשה "צורה אחת שלימה", "שקל הקודש"⁹¹.

ויש להוסיף, שענין זה מודגש גם בסיום וחותרם התפלה – שלאחרי כל פרטי הענינים דעבודת התפלה, פסוקי דזמרה, ברכות ק"ש וק"ש, וי"ח ברכות התפלת העמידה, מסיימים וחותרים בהודאה הכללית (התוכן ד"מודה אני") ד"אך צדיקים יודו לשמך"⁹²; ועד"ז בסיום וחותרם עבודת כל היום כולו⁹³ (לאחרי התפלה ולימוד התורה, "מבית הכנסת לבית המדרש"⁹⁴, ואח"כ "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"⁹⁵) – כמודגש בהחשבוני צדק דעבודת כל היום בקשהמ"ט שסיומו וחותרו בתיבת "אמת", "אל"ף ריש"י דאלפא ביתא מ"ם באמצעיתה תי"ו בסופה, לומר אני⁹⁶ ראשון .. ומבלעדי אין אלקים .. ואת אחרונים אני הוא"⁹⁷, שבכל עניני העולם (שנבראו ככ"ב אותיות מאל"ף ועד תי"ו) מתגלה ה"אמת הוי" לעולם⁹⁸ (לא רק דרגת האלקות שבערך ובשייכות לגדרי העולם ובכל פרט ופרט לפי ענינו, אלא גם ובעיקר ה"אמת הוי"), ובלשון הרמב"ם בהתחלת ספרו שב"כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם" מתגלה (לא רק האלקות שבהם, בפרטי תכונותיהם ומעלותיהם, אלא גם

של ואהבת לרעך כמוך" הוא מצד העצם כפי ששייך לפרטים* (כנ"ל הערה 61).
 (92) תהלים קמ, יד. וראה לקו"ש שם. וש"נ.
 (93) ונערך סופן בתחלתן – באמירת "מודה אני לפניך .. רבה אמונתך" – שה"נקודה" ד"מודה אני" מתפשטת באופן של ריבוי על כל היום כולו (ודוגמתו ב"מחצית השקל" – שממנו נעשו אדני המשכן, היסוד שעליו עומד המשכן כולו).
 (94) ברכות בסופה. וש"נ.
 (95) שם לה, ב.
 (96) ישע"י מד, ו.
 (97) ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. ועוד.
 (98) תהלים קיה, ב.

* ולכן אמירת הריני מקבל כו' היא לאחרי ברכות השחר.
 שרצונו האמיתי (הפנימי) דכאו"א מישראל "להיות מישראל .. (ו)לעשות את כל המצוות כו'" (אלא שלפעמים מעלים הרצון הגלוי על הרצון האמיתי).
 (86) שו"ע אדה"א או"ח רסמ"ו.
 (87) בלק כד, ה.
 (88) שם, ב ובפרש"י.
 (89) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ה ע' 374. וש"נ.
 (90) ויומתך יותר שברוך כלל אמירת "הריני מקבל כו'" היא כהיותו עדיין בחדרו פנימה, לפני שפוגש עוד יהודי שזקוק לטובה ממנו, ואעפ"כ, נרגש אצלו הענין דאהבת ישראל מצד העצם.
 (91) ויש לומר, שהחילוק בין "מודה אני לפניך" ל"הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך" (אף ששניהם קשורים עם העצם דישראל וקב"ה כולא חד), הוא, ע"ד ובדוגמת החילוק שבין ב' הענינים שבמחצית השקל (אדני המשכן וקרבנות ציבור) – ש"מודה אני לפניך" הוא מצד העצם ממש, ו"הריני מקבל עלי מ"ע

השכינה שבשאר בתי כנסיות ובתי מדרשות (מקום שניכר שהיא שורה שם¹⁹), ויתירה מזה, שישנו מקום מיוחד (אחד, יחיד ומיוחד) שהוא תמורת המקדש שבירושלים (המקום אשר יבחר ה'י"ם) שבו עיקר השראת וגילוי השכינה, שלכן, "לא תימא הכא והכא (בבני כנישתא דהוצל ובבני כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא) אלא זמנין הכא וזמנין הכא", במקום אחד דוקא.

וענין זה מודגש בשמו של המקום, "בני כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא" – שהפירוש ד"שף ויתיב" הוא, "שנסע מקדש וישב שם"²¹, היינו, שגילוי השכינה שהי' במקדש בירושלים (ולא במקום אחר), נסע וישב במקום מיוחד בבבל, תמורת המקדש בירושלים²².

ומזה מובן גם בנוגע ל"מקדש מעט" שבהמשך הסוגיא – שנוסף על כללות הענין ד"מקדש מעט" שבכל, "בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל", ישנו ה"מקדש מעט" העיקרי תמורת המקדש הגדול שבירושלים, "בית רבינו שבבבל", "שנסע מקדש וישב שם".

ג. ועוד ועיקר – שהמעלה המיוחדת ב"מקדש מעט" ד"בית רבינו" נמשכת גם (וביתר שאת וביתר עוז), "כשהן עתידין להגאל", שאז (כהמשך הסוגיא), "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל":

(19) פרש"י לעין יעקב שם.

(20) פ' ראה יב, ה. ועוד.

(21) ערוך שם (הובא בחדא ג מהרש"א).

(22) ולכן ה"ה גם המקום העיקרי דגילוי התורה, "מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר", ע"ד ובדוגמת לשכת הגזית שבביתמ"ק. וראה רמב"ן במלחמות ספ"ד דכתובות: "עיקר תורה מימי גלות בנהרדעא שם שגלות יכני' והחרש והמסגר כו'".

עמהן, גלו למצרים שכינה עמהן . . גלו לבבל שכינה עמהן . . בבבל היכא אמר אב"י בבני כנישתא דהוצל¹³ ובבני כנישתא דשף ויתיב¹⁴ בנהרדעא¹⁵, ולא תימא הכא והכא, אלא זמנין הכא וזמנין הכא¹⁶:

החידוש ב"שכינה עמהן" (גם בגלות) הוא – "גילוי השכינה . . במקומות מיוחדות כמו במשכן ומקדש"¹⁷, ומקום זה הוא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שנקראים "מקדש מעט"¹⁸, כהמשך הסוגיא.

ועפ"ז י"ל, שבהמשך דברי הגמרא "בבבל היכא . . בבני כנישתא דהוצל ובבני כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא" (בתי-כנסת מיוחדים בבבל), מדובר אודות גילוי שכינה באופן נעלה יותר מגילוי

(13) כנישתא דהוצל קרובה לבית המדרש של עזרא הסופר למטה מנהרדעא (ערוך ערך שף). וראה לקמן הערה 37.

(14) "(שם מקום חבנאה יכני' וסיעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן לקיים מה שנאמר כי רצו עבדיך את אבני' ואת עפרה יחוננו" (פרש"י (ובעין יעקב)). ובפרש"י ר"ה כד, ב; "מקום הוא, ויש פותרין שחרב וחזר ונבנה, ותמיד היתה שכינה מצוי' שם, ויכני' וגלותו בנאוהו שנשאו עמהם מאבני ירושלים, ועליהם נאמר כי רצו עבדיך את אבני'". ובערוך שם: "יסדוה מאבנים ועפר דאיתא בהדיהו מבית המקדש . . וקריוה שף יתיב, כלומר, שנסע מקדש וישב שם".

(15) ובערוך שם: "רב אמר בכנישתא דהוצל ושמואל אמר בכנישתא דשף ויתיב בנהרדעא".

(16) הביאור ע"ד הקבלה – ראה לקוטי לוי"צ לחז"ע ג' רסב.

(17) הדא"ג מהרש"א שם. – ומוסיף ש, בגירסת הע"י מייתי נמי גלו לעילם שכינה עמהם שנאמר ושמתי כסאי בעילם, דהיינו מקום מיוחד לגילוי שכינה".

(18) ונקראים גם, "משכנות" – "אוהב ה' גוי משכנות יעקב", דריש משכנות בתי כנסיות ובתי מדרשות שהם במקום נשכך שהשכינה שרוי בהם בגלות" (ברכות שם ובחדא ג מהרש"א).

„ואהי להם למקדש מעט . . זה בית רבינו שבבבל“

– ע”ד בית-הכנסת ובית-המדרש המרכזי דליובאוויטש שבליובאוויטש (770) –

א. על הפסוקי „ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם“ – שגם בחוץ לארץ („בארצות אשר באו שם“), במקום ובזמן הגלות, ישנו „מקדש מעט“, מעין ודוגמת „המקדש הגדול אשר בירושלים“, „תניין (שני) לבית מקדשא“ – איתא בגמרא, „אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, ור”א אמר זה בית רבינו שבבבל“.

ויש לומר, שר”י ור”א לא פליגי, היינו, שגם לדעת ר”א נקראים כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל „מקדש מעט“, וגם לדעת ר”י עיקר ושלמות הענין ד„מקדש מעט“ הוא ב„בית רבינו“:

התואר „רבינו“ – הוא ע”ש שמלמד תורה לתלמידים, ו„בית רבינו“ (הבית שבו מלמד רבינו תורה לתלמידיו) – הוא בית מדרש, ובמילא ה”ה גם בית כנסת (הבית שבו מתכנסים הרב והתלמידים לתפלה), כיון שהלימוד והתפלה צ”ל בבית אחד, כהמשך הסוגיא „הוא גריסנא בבי כנישתא“.

ומעלה יתירה (בבית הכנסת ובית המדרש שב„בית רבינו“ לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות – כדרשת חז”ל „מאי דכתיב אוהב ה’ שערי ציון מכל משכנות יעקב, אוהב ה’ שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות . . מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב”ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה“, „דבזמן שביהמ”ק קיים ה” שם לשכת הגזית שמשם יוצאת הלכה פסוקה ע”פ סנהדרין ועמהם ודאי השכינה שרוי, ועכשיו שחרב ביהמ”ק אותן ד’ אמות של הלכה . . מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר“¹⁰¹ (ולכן גם התפלה היא במקום זה דוקא¹⁰²) – שזהו ענינו של „בית רבינו“.

ומצד העילוי המיוחד (ובית הכנסת ובית המדרש שב„בית רבינו“ לגבי שאר בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, ה”ה „מקדש מעט“ העיקרי שנותן הקב”ה לישראל בזמן הגלות תמורת המקדש הגדול שבירושלים).

ב. ויש להביא ראי’ לחילוקי הדרגות ב„מקדש מעט“ – ממ”ש בהתחלת הסוגיא (ע”ד השראת השכינה בישראל בזמן הגלות), „בכל מקום שגלו שכינה

- 1) יחזקאל יא, טו.
- 2) מצוד”ק עה”פ.
- 3) תרגום יונתן ופרש”י עה”פ.
- 4) מגילה כט, א. – ובהמשך הסוגיא דריש על בתי כנסיות ובתי מדרשות הפסוק „ה’ מעון אתה היית לנו בדור ודור“, „דהיינו גם כשאינן בית המקדש קיים יהי מעון לנו בבתי כנסיות כו“ (חז”א מהרש”א). וראה לקמן ס”ח.
- 5) רב (פרש”י).

6) ועד”ז בברכות ה, א: „לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא“. וראה פי’ הרי”ף מגילה שם. חז”א מהרש”א לברכות ומגילה שם. ואכ”מ.

7) ובהגהות הב”ח: „לא הוה גריסנא אלא בבי כנישתא היכא דמצלינא“.

- 8) ברכות שם.
- 9) תהלים פז, ב.
- 10) חז”א מהרש”א שם.
- 11) „כיון דשמענא להא . . מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב”ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא“ (בברכות שם).
- 12) ע”ד ובדוגמת הסנהדרין – „השופט אשר יהי בימים ההם“ (שופטים יז, ט), „בית דין שבדורך“ (רמב”ם הל’ ממרים רפ”ב).

ובעיקר) „אמתת המצאו“, ובאופן ש”לא נמצאו אלא מאמתת המצאו“ (ע”ד „אני לא נבראתי אלא לשמש את קוני“ (כנ”ל ס”ג)), „הוא שהנביא אומר וה”ו אלקים אמת . . והוא שהתורה אומרת אין¹⁰⁰ עוד מלבדו“.

י. והדגשה יתירה בכהנ”ל בשבת פרשת ויקהל ושקלים בשנה זו – „הי’ תהא שנת נפלאות בכל“:

ב”נפלאות בכל“, שבכל הענינים¹⁰¹ רואים נפלאות, מודגשת העלי’ דכל הענינים (ע”י היציאה מגדרי מציאותם) למעמד ומצב ד”נפלאות“, ובאופן שלא נרגש (כ”כ) ענינם הפרטי, מעלתם ותכונתם כו’, אלא הענין הכללי ד”נפלאות“, ולכל לראש ה”נפלאות“ דהגאולה האמיתית והשלימה, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“¹⁰².

ובשבת פרשת ויקהל ושקלים דשנת נפלאות בכל – מודגשת ההקלה דכל עניני האדם, כל בניי, וכל עניני העולם אליו ית’, ע”י עבודתם של ישראל מצד העצם שהם חד עם עצמותו ית’, שעיקרה ושלמותה בהגאולה האמיתית והשלימה שאז יהי הגילוי ד”ישראל וקב”ה כולא חד“ בכל העולם כולו, שנעשה דירה לו ית’.

ועוד ועיקר:

ורואים במוחש שכבר התחיל (משך זמן לפני”ז) בפועל ובפשטות קיום ההבטחה ד”יוסיף אדנ”י שנית ידו גו’ ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ“¹⁰³ – בהקיבוץ גלויות דרכים מבנ”י ממדינות שונות בעולם לארצנו הקדושה בחדס וברחמים [ולא באופן של סכנה, כמו פעם שהיו צריכים לברוח משם בהחבא, אלא כהמצב עתה ברוב מדינות העולם¹⁰⁴], והתקנה חזקה שבסיומו של השבוע דפרשת ויקהל מתקרבים ועד שעומדים כבר בגמרו ושליומות ד”ויקהל משה“ (גואל ראשון הוא גואל אחרון¹⁰⁵) את כל עדת בני ישראל, גמר ושליומות קיבוץ גלויות דכל בניי¹⁰⁶ מכל ארבע כנפות הארץ, בגאולה האמיתית והשלימה ע”י משיח צדקנו.

אדמו”ר הצ”צ, אדמו”ר מהר”ש, אדמו”ר (מהורש”ב) נ”ע וכ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו, לא עלו לארץ ישראל (גם לא לביקור בלבד**), אלא נשארו בחוץ לארץ, ועד (בזמנו של כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו) לחצי כדור התחתון, שבו וממנו נעשית העבודה דהפצת התורה והמעיינות חרצה בכל העולם כולו עד ביאת גואל צדק – תיכף ומיד ממש.

(* אף שהיתה אצלו קט”ד כו’ עלות לארץ ישראל. (**) ונסיעתו של כ”ק מו”ח אדמו”ר לארץ ישראל לא היתה לשם ביקור בארץ ישראל, אלא, כפי שהסביר בעצמו במכתבו הידוע (אג”ק שלו ח”ב ע’ קצ”א) שביציאתו ממדינה היא ניסלה ממנו האפשרות לבקר בהיכלי קודש ציוני הוד כבוד אבותיו נשיאי החסידות (בליובאוויטש ובראסטוב), ולכן בדרצונו לבקר במקומות הקודש בארץ הקודש.

99) ירמ”י י”ד, י”ד.
100) ואתחנן ד, לה.
101) ובפרט שהתחלתם באות ב”ת דהשימוש.
102) מיכה ז, טו.
103) ישעי’ יא, יא”יב.
104) אף שנשארה מדינה אחת או שתי מדינות שעדיין צריכים לברוח משם בהחבא, ובודאי ישפיע המצב שברוב מדינות העולם על כל מדינות העולם, שמכולם ממש יצאו ויבאו לארצנו הקדושה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף.
105) ראה שמור”ר פ”ב, ד. לקו”ש ח”א ע’ 8 ואל”ך. וש”נ.
106) ומתחיל מרבותינו נשיאינו – שבמשך זמן הגלות לא עלו לארץ ישראל (גם לא לביקור בלבד), דאף שמצוינו כמה גדולי ישראל ואדמו”רים (כמו הרה”ק רמ”מ מהאראדאק) שעלו לארץ ישראל, הרי, הכעש”ט*, המגיד, אדמו”ר הזקן, אדמו”ר האמצעי,

ותוספת נתינת כח בזה כשפרשת ויקהל היא בפ"ע — שאין פנאי (ולא צריכים) להמתין להשלימות דהפרטים ("פקודי"), אלא תיכף ומיד ממש נעשית השלימות ד"ויקהל" בהגאולה האמיתית והשלימה.

יא. וכדי למהר ולזרז ולהביא בפועל תיכף ומיד ממש — יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז באהבת ישראל ואחדות ישראל (ביטול סיבת הגלות¹⁰⁷), ע"י הדגשת מעלתו של כאו"א מישראל שהוא "חלק אלקה ממעל ממש".

[ופשיטא — שלילת הפכו, ואפילו לא ע"י אמירת דברי-מוסר — כפי שרואים במוחש שכדי להשפיע על יהודים בעניני יהדות צריכים לדבר אליהם (ועליהם) בדרכי נועם ובדרכי שלום, ובדרכי אהבה וחיבה.

וזה שמצינו שלפעמים צ"ל הנהגה הפכית, ע"ד מ"ש¹⁰⁸ "חושך שבטו שונא בנו" — ה"ז דוקא באב ובן, שבדרך כלל היחס שביניהם הוא באופן של אהבה וחיבה, ועד לאהבה עצמית כו', ואז גם ההכאה (בזמן ומצב מיוחד כשיש הכרח בדבר) היא מתוך אהבה¹⁰⁹.

ועוד ועיקר: היחס לבנ"י הוא לא רק יחס של אב ובנים ("בנים אתם לה' אלקיכם"¹¹⁰), אלא יתירה מזה ובאין-ערוך — "ישראל וקב"ה כולא חד".

וכן יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז במצות הצדקה — "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"¹¹¹.

ויה"ר — והוא העיקר — שהחלטה בזה תביא בפועל ממש ותיכף ומיד ממש את השכר¹¹², שתמורת הצדקה (ש)עשה הקב"ה בישראל שפיזון לבין האומות¹¹³, תהי' הצדקה האמיתית דקיבוץ גלויות, "תקע בשופר גדול לחרותנו .. וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו"¹¹⁴, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"¹¹⁵, "קהל גדול" ("ויקהל משה את כל עדת בני ישראל") ישובו הנה¹¹⁶, לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי (והמשולש, שכולל גם בית ראשון ובית שני¹¹⁷) ולקדש הקדשים¹¹⁷ (מקום הארון, שבו נמצאים לוחות ראשונות¹¹⁸ ולוחות שניות¹¹⁹).

ובלשון הכתוב בהתחלת פ' פקודי שקורין במנחת שבת פ' ויקהל: "אלה פקודי

המשכן משכן", "שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן¹²⁰ בשני חורבניו", כמו משכון שחוזר לבעליו בשלימות — בביהמ"ק השלישי (שכולל גם בית ראשון ובית שני (והמשכן)), שיבנה במהרה בימינו, ותיכף ומיד ממש.

(120) וכמ"ש "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך .. משכנותיך, אף כשהן חרבין, לפי שהן משכונן עליהם ישראל", "מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן כו'" (בלק שם ובפרש"י).

(107) ראה יומא ט, ב.
 (108) משלי יג, כד.
 (109) ראה תניא אגה"ק סכ"ב: "אב רחמן חכם וצדיק המכה בנו כו'".
 (110) פ' ראה יד, א.
 (111) כ"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.
 (112) ראה תענית ח, ב. שו"ע או"ח סו"ס תקעא.
 (113) פסחים פו, ב.
 (114) נוסח תפלת העמידה.
 (115) כא יו"ד, ט.
 (116) ראה זח"ג רכא, א.
 (117) שכולל ג' דרגות — קדשים לשון רבים, ב' דרגות, וקדש (הקדשים), דרגא שלישית (ראה לקו"ת פקודי ה, א. ובכ"מ).
 (118) וגם שבתי לוחות — ג' ענינים.
 (119) כ"פ עשרת הדברות — עשרים, בחי' הכתר, שלכן "מקום ארון אינו מן המדה" (משא"כ עשרים אמה דמקום קדש הקדשים שבביהמ"ק*).

(* ע"ד החילוק שבין "מחצית השקל בשקל הקודש" (סתם) ל"עשרים גרה השקל מחצית השקל" — העצם נחש והנעצם כפי ששייך לפרטים (כנ"ל הערה 61).